Dokumentarni film u nastavi medijske kulture

Šarić, Mateja

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:157342

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek

zir.nsk.hr

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Diplomski studij Hrvatski jezik i književnost i Povijest

Mateja Šarić

Dokumentarni film u nastavi medijske kulture

Diplomski rad

Mentorica: doc. dr. sc. Vesna Bjedov

Osijek, 2015.

Sažetak

Rad se bavi dokumentarnim filmom u nastavi medijske kulture. Sastoji se od teorijskoga i istraživačkoga dijela. U teorijskome dijelu rada definira se pojam dokumentarnoga filma te se ističu njegova obilježja kao što su drugačiji odnos prema stvarnosti, pitanje objektivnosti/istinitosti itd. Navode se vrste dokumentarnoga filma. Prikazuje se zastupljenost dokumentarnoga filma u Nastavnome planu i programu za osnovnu školu te u Okvirnome nastavnome programu za gimnazije. Istraživački dio obuhvaća prikaz zastupljenosti dokumentarnoga filma u čitankama Hrvatskoga jezika za predmetnu nastavu u osnovnoj školi, tj. posvećena je pozornost sadržaju, načinu uključivanja učenika u sadržaj te filmovima. Osim toga, prikazani su i analizirani rezultati ankete ispitanih učenika predmetne nastave. Anketa pokazuje zastupljenost dokumentarnoga filma na satu medijske kulture i zanimanje učenika za dokumentarni film, odnosno zanimanje za pojedinu vrstu dokumentarnoga filma.

Ključne riječi: dokumentarni film, medijska kultura, čitanke, zanimanje učenika za dokumentarni film

Sadržaj

1. Uvod 4
2. Dokumentarni film − određenje pojma 5
2.1. Obilježja i vrste dokumentarnoga filma 5
3. Zastupljenost dokumentarnoga filma u nastavnim planovima i programima 6
3.1. Zastupljenost dokumentarnoga filma u Nastavnome planu i programu za osnovnu školu 7
3.2. Zastupljenost dokumentarnoga filma u Okvirnome nastavnome programu za gimnazije 9
4. Predmet i cilj istraživanja 10
5. Metodologija istraživanja 10
6. Građa i ispitanici 11
7. Rezultati i rasprava 12
7.1. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za osnovnu školu 12
7.1.1. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 5. razred osnovne škole 12
7.1.2. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 6. razred osnovne škole 14
7.1.3. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 7. razred osnovne škole 15
7.1.4. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 8. razred osnovne škole 17
7.2. Zanimanje učenika za dokumentarni film 21
7.2.1. Zanimanje učenika za filmske rodove 21
7.2.2. Zanimanje učenika za činjenični dokumentarni film (reportaža, događaj) 26
7.2.3. Zanimanje učenika za namjenski dokumentarni film (obrazovni) 30
7.2.4. Zanimanje učenika za popularno-znanstveni dokumentarni film 32
7.2.5. Zanimanje učenika za promidžbeni dokumentarni film (reklamni) 35
7.2.6. Zanimanje učenika za antropološki dokumentarni film (život pojedinca, sredine) 38
7.2.7. Stav učenika o gledanju dokumentarnoga filma u nastavi medijske kulture 41
7.2.8. Naziv dokumentarnoga filma odgledanoga u nastavi medijske kulture 42
8. Zaključak 44
9. Prilozi 45
10. Popis literature i izvora 48
11. Životopis 50

1. Uvod

Tema diplomskoga rada je *Dokumentarni film u nastavi medijske kulture*. U radu se željelo prikazati mjesto koje dokumentarni film zauzima u nastavi medijske kulture promatrajući pri tome nastavne planove i programe u kojima su propisani nastavni sadržaji te izvore kojima se učenici služe u nastavi. Također, o dokumentarnome se filmu govori i iz perspektive samih učenika koji, uz nastavnika, nastavne sadržaje i nastavne okolnosti, čine temelj nastave. U teorijskome dijelu rada definirat će se pojam dokumentarnoga filma, prikazat će se njegova obilježja i posebnosti kao što su odnos prema stvarnosti, pitanje objektivnosti/istinitosti itd. Osim toga, prikazat će se zastupljenost dokumentarnoga filma u Nastavnome planu i programu za osnovnu školu te u Okvirnome nastavnome programu za gimnazije. U istraživačkome dijelu rada prikazat će se zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama Hrvatskoga jezika predmetne nastave u osnovnoj školi.[1] Također, posvećena je pozornost zastupljenosti dokumentarnoga filma u nastavi medijske kulture te zanimanju učenika za dokumentarni film.

[1] Pregledane čitanke Hrvatskoga jezika predmetne nastave u osnovnoj školi su sljedeće: *Zvijezda jutarnja 5*, *Zvijezda jutarnja 6*, *Zvijezda jutarnja 7*, *Zvijezda jutarnja 8*, *Hrvatska čitanka 5*, *Hrvatska čitanka 6*, *Hrvatska čitanka 7*, *Hrvatska čitanka 8*, *Ljubičasta čitanka*, *Zelena čitanka*, *Modra čitanka*, *Narančasta čitanka*, *Snaga riječi 5*, *Snaga riječi 6*, *Snaga riječi 7*, *Snaga riječi 8*. Cjelovite reference za sve čitanke nalaze se na kraju rada u popisu izvora.

2. Dokumentarni film − određenje pojma

Dokumentarni je film, prema Mikiću (2001: 107), filmski uradak koji se tematski i sadržajno oslanja na događaje u zbilji. Za razliku od igranoga filma, dokumentarni film ne obilježava izmišljeni, namješteni i pripremljeni događaj, već stvarni ljudi u stvarnome prostoru, u životnim situacijama. Stoga je dokumentarni film najčišća vrsta filma koja pruža mogućnost najuvjerljivijega prikaza zbilje i ljudskoga života. (Mikić, 2004: 33) Hrvoje Turković navodi da je dokumentarni film filmski rod koji obilježava težnja da se filmom svjedoči o perceptivno zatečenim zbivanjima koristeći se snimanjem, slikovnim i zvučnim mogućnostima filma. (*Filmski leksikon,* 2003: 140) S druge strane, Peterlić navodi (2000: 232) da ako sama riječ „dokumentarni" u nazivu ovoga roda i ne upućuje jasno na njegove bitne odrednice, to više što se unutar roda mogu razlikovati brojne vrste, ona barem upućuje na mogućnost i razlog njegova postojanja. Nadalje, u nastavku objašnjava kako je film nastao iz težnje za cjelovitom reprodukcijom zbilje, a sve što je reproducirano, kao duplikat ujedno je i dokument o izvornome uzorku. Navodi da se temeljna odlika filma, istaknuta sličnost sa zbiljom, lako pretvorila i u filmsku stvaralačku ambiciju svjedočenja o zbilji. Peterlić smatra da je težnja za nepromjenjivošću sadržaja zbilje i samozatajom tvorca filma osnovna poteškoća u stvaranju i definiranju dokumentarnoga filma.

2.1. Obilježja i vrste dokumentarnoga filma

Dokumentarni film nastoji prikazivati zbiljska zbivanja, ona koja su se doista dogodila pa je pitanje istinitosti često isticano kao važan element njegova doživljavanja i procjenjivanja. (*Filmski leksikon,* 2003: 140) O pitanju realističnosti u dokumentarnome filmu moglo bi se raspravljati. Redatelj dokumentarnoga filma bira i određuje što će se i kako vidjeti u pojedinome kadru. On na taj način bira prizore koje pronalazi u stvarnosti, stoga film nije mehanička reprodukcija zbilje. (Mikić, 2001: 107) Usmjerenost kamere na jedan događaj te odabir jednog dijela događaja nužno znači stanoviti odmak od zbilje te odabir predstavlja stupanj nečije subjektivnosti i komentara. (Mikić, 2001: 109) Prema Peterliću (2000: 233), film ne može biti „totalno" dokumentaran zbog postojanja čimbenika razlika koji su razlogom da je zbilja u njemu uvijek i zbilja po filmu. Budući da je film složeni sustav koji netko stvara, samim tim i stvaratelj sebe unosi u svjedočanstvo. Peterlić navodi da je standardna leksikonska definicija, po kojoj dokumentarni film „prikazuje stvarne događaje i osobe", zbog toga više nego problematična. Gilić (2007: 49) ističe da je kod dokumentarnoga filma najčešće praktički nemoguće razlučiti u kojoj je mjeri snimanje organizirano u suradnji s ljudima i drugim

predmetima snimanja, a u kojoj je mjeri kamera bilježila potpuno autonomno nastale događaje. Kao jedini način utvrđivanja autentičnosti dokumentarnoga filma, Gilić navodi historiografsko istraživanje, razgovor s članovima ekipe i snimljenim ljudima, proučavanje tekstualnih dokaza priređenosti (sinopsisi, scenariji, novinska izvješća, intervjui…).

Izraz dokumentarni film prvi put uvodi engleski dokumentarist John Grierson 1926. godine. Taj izraz je prvotno označavao putopisne filmove. Grierson je već tada mislio da određenje je li neki film dokumentaristički ponajviše ovisi o tome kako se obrađuje odabrana tema. Zbog toga je bitno postići što veću sličnost s izvanjskim zbivanjima, tj. da uporaba filmskih izražajnih sredstava što manje mijenja zbilju. (Mikić, 2001: 108) Potrebno je naglašavati da dokumentarni film, iako se referira na stvarnost, uspostavlja drugačiji odnos sa stvarnošću, odnosno s izvanfilmskim pojavama. (Gilić, 2007: 33) Kao što je već i navedeno, sam redatelj odlučuje što će biti tema dokumentarnoga filma te se na taj način opredjeljuje za jedan dio stvarnosti koji želi prikazati.

Mikić (2001: 108) navodi da dokumentarne filmove dijelimo po temi, namjeri, odnosno po uporabi određene dokumentarističke metode te nabraja temeljne vrste dokumentarnoga filma: činjenični film (prikazivanje događaja, reportaže, odnosno nadgradnja snimanog događaja), namjenski film (obrazovni film), popularno-znanstveni film, promidžbeni film (od političke propagande, do reklamnih filmova), antropološki film (život pojedinca, sredine).

3. Zastupljenost dokumentarnoga filma u nastavnim planovima i programima

U ovome će se poglavlju razmotriti zastupljenost dokumentarnoga filma, pri čemu će se posebna pozornost posvetiti Nastavnome planu i programu za osnovnu školu, a posebna Okvirnome nastavnome programu za gimnazije. U nastavnim planovima i programima istražena je zastupljenost dokumentarnoga filma u svim razredima predmetne nastave Hrvatskoga jezika. To znači da se istražila zastupljenost dokumentarnoga filma u odnosu na programske teme, obrazovna postignuća i predložene filmove.

3.1. Zastupljenost dokumentarnoga filma u Nastavnome planu i programu za osnovnu školu

U Nastavnome planu i programu za osnovnu školu pronalaze se programske sastavnice, a to su: nastavno područje, nastavna tema, ključni pojmovi i obrazovna postignuća. U okviru nastavnoga predmeta Hrvatskoga jezika u osnovnoj školi, postoje četiri predmetna područja.[2] Dokumentarni je film programski sadržaj medijske kulture. Ključni pojmovi su pojmovi koji ulaze u nastavnu temu, a kojima učenici trebaju ovladati. Obrazovna postignuća sadrže funkcionalno objašnjenje obrazovnih sadržaja koje učenici trebaju uočiti usvajajući pojedine ključne pojmove. (Bežen, 2008: 253) U Tablici 1. prikazana je zastupljenost dokumentarnoga filma u predmetnome području *Medijska kultura* u okviru Hrvatskoga jezika u Nastavnome planu i programu za osnovnu školu.

Tablica 1. Dokumentarni film u obveznim i izbornim sadržajima Hrvatskoga jezika u Nastavnome planu i programu za osnovnu školu

Razred	peti	šesti	sedmi	osmi
Obvezni sadržaji :				
Tema	filmski rodovi	–	–	dokumentarni film
Ključni pojmovi	dokumentarni film, animirani film, igrani film	–	–	dokumentarni film: obilježja i vrste dokumentarnoga filma
Obrazovna postignuća	prepoznati i razlikovati filmske rodove	–	–	razlikovati dokumentarni film od ostalih filmskih rodova, razlikovati vrste dokumentarnih filmova, uočiti filmska izražajna sredstva u dokumentarnome filmu
Popis filmova	Što je film: *Uvod u filmske vrste*	Što je film: *Filmska izražajna sredstva*, Kazalište: *Sve je to kazalište*, *Gužva na pozornici*, Petar Krelja: *Povratak*	Što je film: *Igrani film*, Što je film: *Gluma u filmu*	Što je film: *Filmska montaža*, Rudolf Sremec: *Zelena ljubav*, Ivo Škrabalo: *Slamarke divojke*, Zoran Tadić: *Druge*
Izborni sadržaji	–	–	–	povijest filma

[2] Predmetna područja Hrvatskoga jezika u osnovnoj školi su sljedeća: hrvatski jezik, književnost, jezično izražavanje i medijska kultura.

Kao što je i vidljivo u Tablici 1., u predmetnoj se nastavi dokumentarni film prvi put spominje u 5. razredu.[3] Učenici tada uče o obilježjima triju filmskih rodova. To znači da je pozornost usmjerena trima ključnim pojmovima: dokumentarni film, animirani film, igrani film. Od učenika se očekuje prepoznavanje i razlikovanje filmskih rodova što je opisano obrazovnim postignućima, Tablica 1. U 6. i 7. razredu nema tema koje se odnose na dokumentarni film. Najveća pozornost dokumentarnome filmu pridaje se u 8. razredu osnovne škole što je razvidno u Tablici 1. U 8. razredu uči se o obilježjima i vrstama dokumentarnoga filma. Od učenika se očekuje razlikovanje dokumentarnoga filma od ostalih filmskih rodova, razlikovanje vrsta dokumentarnih filmova te uočavanje filmskih izražajnih sredstava u dokumentarnome filmu što je opisano obrazovnim postignućima, Tablica 1.

Glede predloženih filmova, na popisu filmova u 5. razredu jedan film pripada dokumentarnome filmu, a to je Što je film: *Uvod u filmske vrste*. Riječ je o namjenskome, odnosno obrazovnome dokumentarnom filmu. Na popisu filmova u 6. razredu nalaze se četiri dokumentarna filma: Što je film: *Filmska izražajna sredstva*, Kazalište: *Sve je to kazalište*, *Gužva na pozornici* te Petar Krelja: *Povratak*, Tablica 1. U 7. razredu predložena su dva namjenska dokumentarna filma. Riječ je o filmovima iz ciklusa Što je film, a to su: *Igrani film* i *Gluma u filmu*. Na popisu filmova za 8. razred u prvome su planu dokumentarni filmovi. Na popisu filmova su sljedeći dokumentarni filmovi: *Što je film: Filmska montaža*, Rudolf Sremec: *Zelena ljubav,* Ivo Škrabalo: *Slamarke divojke*, Zoran Tadić: *Druge*, Tablica 1.

Izbornih sadržaja koji se odnose na dokumentarni film u 5., 6. i 7. razredu nema, dok se u 8. razredu u izbornim sadržajima navodi tema Povijest filma u okviru koje je moguće proširiti spoznaje o dokumentarnome filmu.

[3] Premda se i u povijesti filma dokumentarni rod pojavljuje prvi, u nastavnome planu prepušta se prednost animiranome i igranome filmu. Proučavanje ovoga roda na razini pedagoško-komunikacijskog pristupa počinje tek na kraju mlađeg osnovnoškolskog stupnja. (Težak, 1990: 292, 293) Učenici se s dokumentarnim filmom susreću u 4. razredu osnovne škole. Postignuća koja se žele ostvariti su primanje primjerenih dokumentarnih filmova (ekološkoga sadržaja, zavičajna tematika) i zamjećivanje osnovnih obilježja dokumentarnoga filma. Na popisu filmova navedena su dva dokumentarna filma: *Vuk* Obrada Gluščevića i *Mala čuda velike prirode* Branka Marjanovića, tj. izbor iz navedenog serijala.

3.2. Zastupljenost dokumentarnoga filma u Okvirnome nastavnome programu za gimnazije

U srednjoškolskome obrazovanju predmet Hrvatski jezik obuhvaća tri predmetna područja, a to su: hrvatski jezik, hrvatska i svjetska književnost te jezično izražavanje. Za razliku od osnovnoškolskog obrazovanja, u srednjim školama nema područja medijske kulture, ali se sadržaji ovoga područja poučavaju u okviru književnosti. U Tablici 2. prikazana je zastupljenost dokumentarnoga filma u obveznim i izbornim sadržajima Hrvatskoga jezika u Okvirnome nastavnome programu za gimnazije.

Tablica 2. Dokumentarni film u obveznim i izbornim sadržajima Hrvatskoga jezika u Okvirnome nastavnome programu za gimnazije

Razred	prvi	drugi	treći	četvrti
Obvezni sadržaji:				
Tema	–	–	–	–
Obrazovna postignuća	–	–	–	–
Popis filmova	–	–	–	–
Izborni sadržaji:				
Tema	–	dokumentarni film	–	–
Obrazovna postignuća	–	značajke izraza, vrste, kratka povijest dokumentarnog filma u svijetu i Hrvatskoj	–	–
Popis filmova	–	Rudolf Sremec: *Zelena ljubav*, *Stranac*, *Vrijeme šutnje*, Krsto Papić: *Mala seoska priredba*, Obrad Gluščević: *Ljudi s Neretve*, *Pod zimskim suncem*, Petar Krelja: *Mariška Bend*, *Povratak*	–	–

U obveznim nastavnim sadržajima Okvirnoga nastavnoga programa za gimnazije nema sadržaja o dokumentarnome filmu, Tablica 2.

U izbornome sadržaju 1., 3. i 4. razreda također ne postoje sadržaji koji se odnose na dokumentarni film. No, u izbornim nastavnim sadržajima dokumentarni se film pojavljuje u 2. razredu gimnazije. Naglasak je na značajkama izraza i kratkoj povijesti dokumentarnog filma u svijetu i Hrvatskoj što je opisano obrazovnim postignućima, Tablica 2. Naime, izborni program postoji kao mogućnost proširivanja i produbljivanja spoznaja o određenim temama. Na popisu filmova čak je osam dokumentarnih filmova: *Zelena ljubav*, *Stranac*, *Vrijeme šutnje* Rudolfa Sremca, *Mala seoska priredba* Krste Papića, *Ljudi s Neretve*, *Pod zimskim suncem* Obrada Gluščevića, *Mariška Bend*, *Povratak* Petra Krelje.[4]

4. Predmet i cilj istraživanja

Za potrebe ovoga rada provedena su dva istraživanja. Prvo je istraživanje obuhvatilo zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama Hrvatskoga jezika predmetne nastave u osnovnoj školi, a drugo je istraživanje obuhvatilo zanimanje učenika za dokumentarni film te zastupljenost dokumentarnoga filma na satu medijske kulture.

Cilj prvoga istraživanja bio je utvrditi zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama Hrvatskoga jezika predmetne nastave u osnovnoj školi. Osim utvrđivanja čestote sadržaja o dokumentarnome filmu, cilj je bio prikazati način uključivanja učenika, odnosno zadatke za učenike te naslove dokumentarnih filmova koji se spominju u čitankama.
Cilj drugoga istraživanja bio je prikazati zanimanje učenika za dokumentarni film, odnosno za vrste dokumentarnoga filma. Osim toga, istraživanjem se željela prikazati zastupljenost dokumentarnoga filma u nastavi medijske kulture.

5. Metodologija istraživanja

U metodološkome postupku korišten je anketni upitnik koji je sadržavao ukupno sedam tvrdnja i dva pitanja. Prvo pitanje odnosilo se na spol ispitanika, a drugo na naziv najmanje jednog dokumentarnog filma koji su učenici gledali u nastavi medijske kulture.
Uz prvu postavljenu tvrdnju (*Volim gledati igrani film, dokumentarni film, animirani film.*) od učenika se tražilo poredati filmske rodove prema svojemu zanimanju i to tako da na prazne crte

[4] Zanimljivo je primijetiti da se u Nastavnom planu i programu za osnovnu školu te u Okvirnome nastavnome programu za gimnazije navode ista filmska djela, a to su: *Povratak* Petra Krelje te *Zelena ljubav* Rudolfa Sremca.

ispred svakog filmskog roda napišu broj pri čemu broj 1. označuje *najveće zanimanje*, broj 2. *manje zanimanje* i broj 3. *najmanje zanimanje*.

Uz sljedećih pet tvrdnja učenicima su bile ponuđene tri kategorije odgovora od kojih je učenik trebao zaokružiti jednu: *nikada*, *ponekad*, *uvijek*. Te su se tvrdnje odnosile na činjenični dokumentarni film (reportaža, događaj), namjenski dokumentarni film (obrazovni), popularno-znanstveni dokumentarni film, promidžbeni dokumentarni film (reklamni), antropološki dokumentarni film (život pojedinca ili sredine). Uz svih pet tvrdnja tražilo se obrazloženje odgovora.

Posljednja se tvrdnja odnosila na dokumentarni film u nastavi medijske kulture pri čemu su učenici trebali procijeniti zastupljenost dokumentarnoga filma u nastavi medijske kulture.

Anketa je bila anonimna i provedena je u svibnju i lipnju 2015. godine. Anketni se upitnik u cijelosti nalazi na kraju ovoga rada u poglavlju 9. Prilozi /Prilog 1.

Anketni će se upitnik analizirati u cijelosti. Svaka će se tvrdnja posebno prikazati i interpretirati.

6. Građa i ispitanici

Građa na kojoj se proučavala zastupljenost dokumentarnoga filma bile su čitanke Hrvatskoga jezika predmetne nastave u osnovnoj školi.[5] To su sljedeće čitanke: *Zvijezda jutarnja 5*, *Zvijezda jutarnja 6*, *Zvijezda jutarnja 7*, *Zvijezda jutarnja 8*, *Hrvatska čitanka 5*, *Hrvatska čitanka 6*, *Hrvatska čitanka 7*, *Hrvatska čitanka 8*, *Ljubičasta čitanka*, *Zelena čitanka*, *Modra čitanka*, *Narančasta čitanka*, *Snaga riječi 5*, *Snaga riječi 6*, *Snaga riječi 7*, *Snaga riječi 8*. Naime, riječ je o čitankama za osnovnu školu koje su odobrene za nastavnu godinu 2014./2015.[6]

Ispitanici obuhvaćeni istraživanjem o zanimanju učenika za dokumentarni film te o zastupljenosti dokumentarnoga filma u nastavi medijske kulture bili su osnovnoškolski učenici, 5. − 8. razreda jedne osječke osnovne škole.[7] Ukupno je ispitano 145 učenika. U Tablici 3. prikazana je struktura uzorka ispitanika s obzirom na spol i razred.

[5] Daljnja će pozornost, zbog teme rada, biti usmjerena osnovnoj školi koja u sklopu predmeta Hrvatski jezik sadrži područje medijska kultura.

[6] Popis bibliografskih jedinica nalazi se u poglavlju 10. Popis literature i izvora

[7] Riječ je o Osnovnoj školi Franje Krežme u Osijeku.

Tablica 3. Struktura uzorka ispitanika

Spol		**Razred**	
Muški	78	Peti	33
Ženski	67	Šesti	37
		Sedmi	41
		Osmi	34

7. Rezultati i rasprava

U ovome će se poglavlju svi dobiveni rezultati prikazati u tablicama i interpretirati. Najprije će se prikazati rezultati prvoga istraživanja, koje se odnosi na zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za osnovnu školu, a potom drugoga istraživanja koje se odnosi na utvrđivanje zanimanja učenika za dokumentarni film te na zastupljenost dokumentarnoga filma u nastavi medijske kulture.

7.1. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za osnovnu školu

Podatci koji će se prikazati u tablicama razvrstani su prema trima kriterijima koji su proučavani u čitankama, a to su: sadržaji koji se odnose na dokumentarni film, zadatci koji uključuju učenike te dokumentarni filmovi koji se navode u analiziranim čitankama.

7.1.1. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 5. razred osnovne škole

U Tablici 4. prikazana je zastupljenost dokumentarnoga filma u četirima analiziranim čitankama. Sadržaji dokumentarnoga filma u tim se čitankama nalaze u dijelu o medijskoj kulturi, odnosno o medijima, koje se nalazi kao posljednja cjelina u čitankama.

Tablica 4. Dokumentarni film u čitankama za 5. razred

naziv čitanke	***Zvijezda jutarnja 5***	***Hrvatska čitanka 5***	***Ljubičasta čitanka***	***Snaga riječi 5***
sadržaji koji se odnose na dokumentarni film	obilježja i povijest dokumentarnoga filma	obilježja i vrste dokumentarnoga filma, objašnjenje pojma (u pojmovniku)	obilježja dokumentarnoga filma, objašnjenje pojma (u pojmovniku)	obilježja i vrste dokumentarnoga filma
uključenost učenika (zadatci)	pisanje prikaza dokumentarnoga filma koji bi učenici željeli snimiti, navođenje obilježja filmskih rodova	gledanje dokumentarnoga filma na televiziji te promišljanje o njemu, razlikovanje osobitosti filmskih		upućivanje na gledanje ulomaka dokumentarnoga filma i navođenje razlika u filmskim rodovima, pisanje obilježja dokumentarnoga filma, tablica gledanosti

		rodova	−	filmova/filmskih rodova, pisanje sastavka o filmskim rodovima
filmovi	Robert Flaherty: *Nanuk sa sjevera*	−	−	−

Glede prve promatrane sastavnice − zastupljenost dokumentarnih sadržaja − u *Zvijezdi jutarnjoj 5* nalaze se obilježja i povijest dokumentarnoga filma. U *Hrvatskoj čitanci 5* navode se obilježja i vrste dokumentarnoga filma te je na kraju čitanke objašnjen pojam dokumentarnoga filma. U *Ljubičastoj čitanci* navode se obilježja dokumentarnoga filma te je objašnjen pojam dokumentarnoga filma, Tablica 4. Vrste dokumentarnih filmova, kao što je vidljivo u Tablici 4., nalaze se i u čitanci *Snaga riječi 5*. U toj čitanci navedena su i obilježja dokumentarnoga filma.

Glede druge promatrane sastavnice − uključenost učenika u zadatke − u *Zvijezdi jutarnjoj 5* učenici trebaju napisati prikaz dokumentarnoga filma koji bi željeli snimiti. Osim toga, učenike se navodi i na isticanje obilježja filmskih rodova, Tablica 4.

I u *Hrvatskoj čitanci 5* učenike se upućuje na razlikovanje osobitosti filmskih rodova. U zadatcima se učenike pokušava uključiti u gledanje dokumentarnoga filma na televiziji u slobodno vrijeme te na promišljanje o njemu što potvrđuje sljedeći primjer: *Pažljivo pogledaj kakav dokumentarni film na televiziji i odgovori: Koja je tema filma? Tko objašnjava sadržaj filma? Zašto kažemo da je sadržaj filma stvaran?*

U *Ljubičastoj čitanci*, kao što je vidljivo u Tablici 4., nema zadataka za učenike koji se odnose na dokumentarni film.

U posljednjoj se promatranoj čitanci, *Snazi riječi 5*, učenike upućuje na gledanje ulomaka dokumentarnoga, animiranoga i igranoga filma te na navođenje obilježja filmskih rodova. Nadalje, u *Snazi riječi 5* pronalazi se zadatak o gledanosti filmova/filmskih rodova te pisanje sastavka o filmskim rodovima, Tablica 4. U prvome se zadatku učenike upućuje na izradu zajedničke tablice. U tablici učenici trebaju napraviti tri stupca: igrani, animirani i dokumentarni film. Trebaju zapisati naslove filmova koje su pogledali prema filmskomu rodu te se potpisati pokraj svakoga filma koji je pogledan. Učeniku se savjetuje da pregleda one filmove koje nije pogledao, a pogledali su ih ostali učenici, da se raspita o njima i pogleda ih. U drugome zadatku učenici trebaju u 100 riječi napisati kako pojedini filmski rod utječe na njih te iz kojih filmova najviše uče.

Glede dokumentarnih filmova, u *Zvijezdi jutarnjoj 5* navodi se dokumentarni film *Nanuk sa sjevera* Roberta Flahertya. U *Hrvatskoj čitanci 5*, *Ljubičastoj čitanci* te *Snazi riječi 5* nije naveden dokumentarni film, što je također prikazano u Tablici 4.

7.1.2. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 6. razred osnovne škole

U Tablici 5. prikazana je zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 6. razred osnovne škole.

Tablica 5. Dokumentarni film u čitankama za 6. razred

naziv čitanke	***Zvijezda jutarnja 6***	***Hrvatska čitanka 6***	***Zelena čitanka***	***Snaga riječi 6***
sadržaji koji se odnose na dokumentarni film	–	kretanje kamere u dokumentarnome filmu, razlika između igranoga i dokumentarnoga filma, interpretacije dokumentarnih filmova, objašnjenje pojma (u pojmovniku)	objašnjenje pojma (u pojmovniku)	nabrajanje filmskih rodova
uključenost učenika (zadatci)	–	pronalaženje filmskih izražajnih sredstava i uočavanje njihove svrhe na temelju određenih dokumentarnih filmova, uočavanje razlika u filmskim rodovima, pisanje sinopsisa za dokumentarni film koji učenik želi snimiti, proučavanje televizijskih programa (uočavanje i bilježenje naslova dokumentarnih filmova), objašnjavanje vlastite prosudbe dokumentarnoga filma	–	–
filmovi	–	Petar Krelja: *Povratak*, Branko Marjanović: *Mala čuda velike prirode*	–	*Afričke zvijeri*

Glede prve promatrane sastavnice, u *Zvijezdi jutarnjoj 6* nema sadržaja o dokumentarnome filmu. U *Zelenoj čitanci*, od dokumentarnih sadržaja, jedino je objašnjen pojam dokumentarnoga filma u pojmovniku. Dokumentarni su sadržaji koji se spominju u *Hrvatskoj čitanci 6* o kretanju kamere u dokumentarnome filmu, odnosno u navedenoj se čitanci objašnjava primjena ubrzanoga kretanja u dokumentarnome filmu kada se žele *prikazati zbivanja u prirodi koja čovjek zbog sporosti ne može registrirati golim okom (primjerice, rast trave ili otvaranje cvijeta)*. Ističe se i glavna razlika između igranoga i dokumentarnoga filma koja je u filmskoj priči. U čitanci se mogu pronaći i primjeri interpretacije dokumentarnih filmova *Povratak* Petra Krelje te *Mala čuda velike prirode*[8] Branka Marjanovića (serijal filmova koji je nastao od 1971. do 1974. godine). U pojmovniku, na kraju čitanke, objašnjen je pojam dokumentarnoga filma. U posljednjoj promatranoj čitanci, *Snazi riječi 5*, nabrajaju se filmski rodovi: igrani, dokumentarni i animirani, što je razvidno u Tablici 5.

[8] U Nastavnome planu i programu za osnovnu školu ovaj je serijal, kao prijedlog za interpretaciju na nastavnome satu, smješten u 4. razred.

Primjeri za sljedeću promatranu sastavnicu − uključenost učenika u zadatke − ne pronalaze se u *Zvijezdi jutarnjoj 6*, *Zelenoj čitanci* te *Snazi riječi 6*. U *Hrvatskoj čitanci 6* raznoliki su zadatci koji se odnose na dokumentarni film. Učenici trebaju pronaći filmska izražajna sredstava i uočiti njihovu svrhu, Tablica 5. Takvi se zadatci odnose na interpretaciju dokumentarnoga filma *Povratak* Petra Krelje. Nadalje, učenike se pri interpretaciji filma *Krek* Borivoja Dovnikovića – Borde, upućuje na izdvajanje razlika u filmskim rodovima. U interpretaciji serijala dokumentarnih filmova *Mala čuda velike prirode* Branka Marjanovića učenicima su namijenjeni zadatci u kojima trebaju potkrijepiti dokazima pripadanje navedenoga filma dokumentarnome filmu te odrediti kojoj vrsti dokumentarnoga filma pripada obrazlažući svoj odgovor.[9] Osim toga, u *Hrvatskoj čitanci 6*, što je vidljivo u Tablici 5., učenici trebaju objasniti vlastitu prosudbu dokumentarnoga filma koji su pogledali te se na taj način učenike motivira da kritički razmišljaju o sadržajima koje primaju. U navedenoj se čitanci pronalazi i zadatak u kojem učenici trebaju napisati kratak sinopsis za dokumentarni film koji žele snimiti. Upućivanje na istraživanje uočljivo je u zadatku u kojem učenici trebaju proučiti televizijski program, zapisati naslove dokumentarnih filmova i odrediti ih po namjeni.

Dokumentarni se filmovi ne navode u *Zvijezdi jutarnjoj 6* te *Zelenoj čitanci*. U *Hrvatskoj čitanci 6* interpretirana su dva dokumentarna filma, a to su: *Povratak* Petra Krelje te *Mala čuda velike prirode* Branka Marjanovića. U *Snazi riječi 6* navodi se primjer dokumentarnoga filma o životinjama *Afričke zvijeri*.

7.1.3. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 7. razred osnovne škole

U Tablici 6. prikazana je zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 7. razred osnovne škole.

Tablica 6. Dokumentarni film u čitankama za 7. razred

naziv čitanke	***Zvijezda jutarnja 7***	***Hrvatska čitanka 7***	***Modra čitanka***	***Snaga riječi 7***
sadržaji koji se odnose na dokumentarni film	–	dokumentarne serije, objašnjenje pojma dokumentarni film (u pojmovniku)	spominjanje dokumentarnoga programa u sklopu televizijskih emisija, objašnjenje pojma	dokumentarne emisije

[9] Navodi se i posebnost koju se može uočiti u filmu, a to su elementi humora.

			dokumentarni film (u pojmovniku)	
uključenost učenika (zadatci)	stvaralački zadatak osmišljavanja dokumentarnoga filma i uporabe filmskih izražajnih sredstava[10]	–	–	istraživanje festivala dokumentarnoga filma u Hrvatskoj, iznošenje zanimanja učenika o ponudi televizijskoga programa
filmovi	–	–	–	–

Glede prve promatrane sastavnice, u *Zvijezdi jutarnjoj 7* nema sadržaja koji se odnose na dokumentarni film. U *Hrvatskoj čitanci 7*, u sklopu teme o televizijskim serijama, spominju se dokumentarne serije *koje su sastavljene od više dokumentarnih filmova o istoj temi, koje katkad povezuje voditelj (serije o gradovima, proizvođačima vina, umjetničkoj baštini, poznatim stvaraocima i dr.)*. U pojmovniku objašnjen je pojam dokumentarnoga filma. Nadalje, u *Modroj čitanci*, u tablici o vrstama televizijskih emisija, spominje se dokumentarni program u sklopu televizijskih emisija (*dokumentarne emisije: dokumentarni film, reportaže, putopisi, popularno-znanstveni dokumentarni filmovi*). U pojmovniku objašnjen je pojam dokumentarnoga filma. U posljednjoj se promatranoj čitanci, *Snazi riječi 7*, kao što je vidljivo u Tablici 6., od dokumentarnih sadržaja spominju dokumentarne emisije o kojima piše da se temelje na filmovima i filmskim reportažama iz stvarnoga života.

Sljedeća promatrana sastavnica odnosila se na uključenost učenika, odnosno na zadatke. U *Zvijezdi jutarnjoj 7* pronalaze se zadatci osmišljavanja dokumentarnoga filma i uporabe filmskih izražajnih sredstava što je vidljivo u Tablici 6. U prvome zadatku učenici trebaju odrediti vrstu filmskoga roda kojom bi se najvjernije prikazao Sisak i rijeka Kupa.[11] Osim toga, učenici trebaju pokušati odrediti i vrstu filmskih planova, kutova snimanja i osvjetljenja, odnosno filmska izražajna sredstva. Nadalje, kada se obrađuje *Sinjska alka* Dinka Šimunovića, postavlja se učenicima zadatak u kojem trebaju odlučiti o uporabi filmskih izražajnih sredstava osmišljavajući dokumentarni film koji dočarava opisane prizore u čitanci.

U *Hrvatskoj čitanci 7* i *Modroj čitanci* nema zadataka za učenike koji se odnose na dokumentarni film. No, u *Snazi riječi 7* može se pronaći zadatak u kojem učenici trebaju istražiti koji se festivali igranoga, dokumentarnoga i animiranoga filma održavaju u Hrvatskoj, kada se održavaju i gdje te

[10] Ovi se zadatci, za razliku od svih prethodnih, nalaze u sklopu književnih predložaka.
[11] Navedeni se zadatak pronalazi uz književni predložak *Zeleno ogledalo Kupe* Matka Peića.

kako se zovu. Osim toga, učenike se upućuje na iznošenje zanimanja za televizijsku ponudu, što je razvidno u Tablici 6., a to potvrđuje sljedeći zadatak: *Koji program na televiziji najviše zaokuplja tvoju pozornost? Gledaš li televizijske sapunice? Kada se istodobno na programu emitira sapunica i dokumentarni film, što ćeš prije pogledati? Objasni odgovor.*

U navedenim čitankama nisu spomenuti naslovi dokumentarnih filmova.

7.1.4. Zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 8. razred osnovne škole

U Tablici 7. prikazana je zastupljenost dokumentarnoga filma u čitankama za 8. razred osnovne škole.

Tablica 7. Dokumentarni film u čitankama za 8. razred

naziv čitanke	***Zvijezda jutarnja 8***	***Hrvatska čitanka 8***	***Narančasta čitanka***	***Snaga riječi 8***
sadržaji koji se odnose na dokumentarni film	obilježja, povijest i vrste dokumentarnoga filma, nabrajanje najpoznatijih autora hrvatskoga dokumentarnog filma, objašnjavanje pojmova filmski esej, poetski dokumentarac te dokumentaristička drama	interpretacija dokumentarnih filmova, vrste dokumentarnih filmova, objašnjenje pojma (u pojmovniku), nabrajanje najpoznatijih autora hrvatskoga dokumentarnog filma	obilježja i povijest dokumentarnoga filma, obilježja autorskoga dokumentarnog filma te televizijskoga dokumentarnog filma, objašnjenje pojma (u pojmovniku)	obilježja, povijest i vrste dokumentarnoga filma, podatci o svjetskim i hrvatskim festivalima dokumentarnoga filma, interpretacija dokumentarnoga filma
uključenost učenika (zadatci)	pisanje sinopsisa, scenarija i knjige snimanja, upućivanje na snimanje filma, gledanje dokumentarnih filmova i rasprava o njima, povezivanje izdvojenih ulomaka s kadrovima iz dokumentarnoga filma, pisanje prikaza dokumentarnoga filma	filmska analiza dokumentarnih filmova	upućivanje na gledanje dokumentarnih filmova (popis za gledanje)	mjesečni projekt *Filmska olimpijada*, upućivanje na gledanje dokumentarnih filmova i pisanje recenzija, upućivanje na istraživanje o gledanosti dokumentarnih filmova, pisanje sinopsisa, uočavanje filmskih izražajnih sredstava
filmovi	Robert Flaherty: *Nanuk sa sjevera*, Rudolf Sremec: *Crne vode*, Branko Belan: *Mediteranski prozori*, Obrad Gluščević: *Ljudi s Neretve*, Ivo Škrabalo: *Slamarke divojke*, Krsto Papić: *Mala seoska*	Rudolf Sremec: *Zelena ljubav*, Zoran Tadić: *Druge*	Obrad Gluščević: *Ljudi s Neretve*, Zoran Tadić: *Seoske učiteljice*, Krsto Papić: *Nek se čuje i naš glas*, Vladimir Fulgosi: *Sreća*, Petar Krelja: *Povratak*, Rajko Grlić: *Rajkov brudet*, Velimir Đuretić, Ante Granik:	*Šibenska luka*, Robert Flaherty: *Nanuk sa sjevera*, Dziga Vertov: *Čovjek s filmskom kamerom*, Morgan Spurlock: *Super size me*, Luc Jacquet: *Carsko putovanje*, Rudolf Sremec: *Zelena*

	priredba, Zoran Tadić: *Druge*, Zlatko Sudović: *Grad ptica u gradu ljudi*, Petar Krelja: *Povratak*; *Ljubav na putu – Skitnje po Slavoniji*		*Deveti krug*, Petar Krelja: *Poslije štrajka*, Ante Babaja: *Čekaonica*, Krešo Golik: *Od 3 do 22*, Nikola Babić: *Šije*, Zoran Tadić: *Druge*, Ana Hušman: *Plac*, Josip Visković: *Dubrovnik!*, Antonija Veljačić: *Spontano*, Silvestar Kolbas: *Ratni reporter*, Đuro Gavran: *Htjeli smo radnike, a došli su nam ljudi*, Maja Čirjak, Ines Jurković, Tina Kadoić, Marina Nikolić, Petra Vresk, Robert Tabula: *Tko su oni?*	*ljubav*, Ivo Škrabalo: *Slamarke divojke*, Zoran Tadić: *Druge*; dokumentarni filmovi o životinjama (*Nebeska čudovišta iz prošlosti*, *Najsmrtonosnije životinje svijeta − Afrika*, *Posljednji lavovi*, *U potrazi za golemom anakondom*), *Palača snova u Dubaiju*, *Tajne nuklearnog rata*, *Razotkrivanje tajni piramida*, *Mafija*, *Tajne svjetskih muzeja*, *Google, stroj koji misli*

Glede prve promatrane sastavnice − sadržaji koji se odnose na dokumentarni film − u *Zvijezdi jutarnjoj 8*, navode se obilježja, povijest i vrste dokumentarnoga filma. Osim toga, nabrajaju se najpoznatiji autori hrvatskoga dokumentarnog filma te objašnjavaju pojmovi filmski esej, dokumentaristička drama te poetski dokumentarac, što je razvidno u Tablici 7. Nadalje, u *Hrvatskoj čitanci 8* od dokumentarnih sadržaja pronalaze se interpretacije dvaju dokumentarnih filmova (*Zelena ljubav* Rudolfa Sremca te *Druge* Zorana Tadića). Nabrajaju se najpoznatiji autori hrvatskoga dokumentarnog filma te vrste dokumentarnih filmova. Osim toga, kao što je vidljivo u Tablici 7., u pojmovniku na kraju čitanke objašnjen je pojam dokumentarnoga filma. Sljedeća promatrana čitanka, *Narančasta čitanka*, od dokumentarnih sadržaja sadrži obilježja i povijest dokumentarnoga filma. Od ostalih dokumentarnih sadržaja navode se obilježja autorskoga dokumentarnog filma te televizijskoga dokumentarnog filma. U *Narančastoj čitanci* također je u pojmovniku objašnjen pojam dokumentarnoga filma. U posljednjoj se promatranoj čitanci, *Snazi riječi 8*, nalaze obilježja, povijest i vrste dokumentarnoga filma. U čitanci su vidljivi i podatci o svjetskim i hrvatskim festivalima dokumentarnoga filma. Osim toga, dokumentarni su sadržaji vidljivi i u interpretaciji dokumentarnoga filma o životinjama *Carsko putovanje* redatelja Luca Jacqueta.

Osvrćući se na sljedeću sastavnicu, uključenost učenika, odnosno zadatke, potrebno je istaknuti da se u *Zvijezdi jutarnjoj 8* donose zadatci u kojima učenici trebaju napisati sinopsis, scenarij i knjigu

snimanja za desetominutni dokumentarni film (o odabranim obilježjima svojeg mjesta ili zavičaja, o svojem razredu i školi). U nastavku se učenike upućuje i na filmsko stvaralaštvo, tj. na snimanje dokumentarnoga filma jer u zadatku piše da škola zacijelo ima kameru te da učenici svoju ideju mogu realizirati snimajući film. U toj se čitanci na taj način i izravno upućuje učenike na filmske ostvaraje.[12] Osim toga, učenike se upućuje na gledanje dokumentarnih filmova i raspravu o njima, Tablica 7. U tom se zadatku učenici trebaju podijeliti u skupine od kojih će svaka pogledati po jedan dokumentarni film koji je naveden u čitanci. Također, u toj se čitanci učenike usmjerava na povezivanje izdvojenih ulomaka s kadrovima iz dokumentarnoga filma, Tablica 7. Naime, riječ je o tekstu *Crne vode* (ulomci) Dragutina Tadijanovića i filmu *Crne vode* Rudolfa Sremca (prikazano 14 kadrova iz filma). Učenici u zadatcima ispod teksta, među ostalim, trebaju navesti i razloge zbog kojih se navedeni dokumentarac naziva poetskim. Učenike se upućuje na pisanje prikaza putopisnoga dokumentarnog filma *Ljubav na putu – Skitnje po Slavoniji*.

U Narančastoj čitanci učenike se upućuje na gledanje dokumentarnih filmova, Tablica 7. [13]

U *Hrvatskoj čitanci 8* dokumentarni su sadržaji uočljivi u filmskoj analizi dvaju dokumentarnih filmova, Tablica 7. U zadatcima koji se odnose na dokumentarni film *Zelena ljubav* Rudolfa Sremca pojavljuju se i oni koji se odnose na filmsku tehniku, vrstu filmske montaže, vrste planova i rakursa. Pozornost učenika usmjerava se i na ulogu glazbe u filmu, tj. pjesme koja se javlja kao provodni motiv. Pitanja namijenjena učenicima u sklopu dokumentarnoga filma *Druge* Zorana Tadića raznolika su. Osim tematske analize, u zadatcima se može pronaći analiza rasvjete, zvuka, ritma, dekora, rakursa te planova.

U *Snazi riječi 8* pronalazi se prijedlog za mjesečni projekt *Filmska olimpijada*. Riječ je o zajedničkome projektu osmih razreda koji traje pet mjeseci. *Cilj olimpijade jest odgledati što više zadanih filmova i steći naslov NAJFILMOFILA. Učenici će se također upoznati s najvećim filmskim ostvarenjima, uočit će razvoj filmskog stvaralaštva, upoznat će se s različitim žanrovima te obogatiti*

[12] Medijska kultura bi osim teorije svakako trebala uključivati i praktičan rad učenika. Taj se praktičan rad učenika može očitovati u izvannastavnim aktivnostima koje omogućuju više vremena za veću posvećenost filmu i filmskome djelovanju. Od izvannastavnih filmskih aktivnosti ističu se školske filmske družine. Uključenošću u njihov rad postiže se pun učinak, poznavanje i kritičan odnos prema medijima. (Mikić, Mesić, 2004: 11) Osim toga, treba istaknuti kako učenici kada sami nešto rade, bolje pamte ukoliko ih to zaista zanima. Filmska kultura stečena na učeničkim pokušajima filmskog djelovanja jača je, dublja i trajnija od one koja se zasniva samo na promatranju i proučavanju tuđih filmskih ostvarenja. (Vrabec, Težak, 1977: 186)

[13] U *Narančastoj čitanci* navodi se da je za razumijevanje šarolikosti roda dokumentarnoga filma dobro gledati filmove što različitijih autorskih pristupa te je zato redatelj Igor Bezinović napravio popis dokumentarnih filmova suvremenih hrvatskih redatelja, ali i klasika hrvatskoga dokumentarnog filma, kao prijedlog učenicima za gledanje.

opće obrazovanje, što će im koristiti u daljnjem školovanju. Filmovi se mijenjaju svakoga prvog u mjesecu. Svaki mjesec zadano je 20 naslova. Jedan film obvezan je za sve učenike (moraju ga svi pogledati). Filmove odabire prosudbeno povjerenstvo olimpijade u kojem su učitelji hrvatskoga jezika. Oni također određuju koliko bodova vrijedi pojedini film. Na popisu bi se trebali naći filmovi svih triju filmskih rodova, također bi trebali biti sadržajno raznovrsni i svakako imati umjetničku vrijednost.[14] Osim mjesečnoga projekta, od zadataka nalaze se i oni koji upućuju na gledanje dokumentarnih filmova (R. Sremec, *Zelena ljubav*, I. Škrabalo, *Slamarke divojke*, Z. Tadić, *Druge*) i pisanje recenzija te na provedbu istraživanja o gledanosti dokumentarnih filmova, Tablica 7. U posljednjem navedenom zadatku učenici trebaju provesti i napisati ili snimiti anketu na školskim hodnicima o tome gledaju li njihovi vršnjaci dokumentarne filmove i koje su dosad pogledali.
Nadalje, u interpretaciji dokumentarnoga filma *Carsko putovanje* Luca Jacqueta pronalaze se zadatci o pisanju sinopsisa i o uočavanju filmskih izražajnih sredstava. Osim toga, učenici bi trebali promotriti i oprimjeriti filmska izražajna sredstva, Tablica 7.

Glede posljednje promatrane sastavnice − dokumentarni filmovi − u *Zvijezdi jutarnjoj 8*, *Narančastoj čitanci* te *Snazi riječi 8* mnogo je primjera dokumentarnih filmova što je razvidno u Tablici 7. U *Hrvatskoj čitanci 8* navode se dva primjera koja su detaljnije interpretirana (Zoran Tadić: *Druge*, Rudolf Sremec: *Zelena ljubav*). Osim putopisnoga dokumentarnog filma *Ljubav na putu – Skitnje po Slavoniji*, u *Zvijezdi jutarnjoj 8* također se mogu pronaći i naslovi sljedećih dokumentarnih filmova: *Crne vode* (Rudolf Sremec), *Mediteranski prozori* (Branko Belan), *Ljudi s Neretve* (Obrad Gluščević), *Slamarke divojke* (Ivo Škrabalo), *Mala seoska priredba* (Krsto Papić), *Druge* (Zoran Tadić), *Grad ptica u gradu ljudi* (Zlatko Sudović) i *Povratak* (Petar Krelja).
S druge strane, u *Narančastoj čitanci* navode se sljedeći dokumentarni filmovi: Obrad Gluščević: *Ljudi s Neretve*, Zoran Tadić: *Seoske učiteljice*, Krsto Papić: *Nek se čuje i naš glas*, Vladimir Fulgosi: *Sreća*, Petar Krelja: *Povratak*, Rajko Grlić: *Rajkov brudet*, Velimir Đuretić, Ante Granik: *Deveti krug*, Petar Krelja: *Poslije štrajka*, Ante Babaja: *Čekaonica*, Krešo Golik: *Od 3 do 22*, Nikola Babić: *Šije*, Zoran Tadić: *Druge*, Ana Hušman: *Plac*, Josip Visković: *Dubrovnik!*, Antonija Veljačić: *Spontano*, Silvestar Kolbas: *Ratni reporter*, Đuro Gavran: *Htjeli smo radnike, a došli su nam ljudi*, Maja Čirjak, Ines Jurković, Tina Kadoić, Marina Nikolić, Petra Vresk, Robert Tabula: *Tko su oni?*, Tablica 7.

[14] Ovaj zanimljiv zadatak svakako pruža učenicima mogućnost upoznavanja vrijednih ostvaraja dokumentarnoga filma.

Osim toga, u sklopu naslova *Iz povijesti dokumentarnoga filma* u *Narančastoj čitanci* navode se naslovi sljedećih dokumentarnih filmova: Obrad Gluščević: *Ljudi s Neretve*, Zoran Tadić: *Seoske učiteljice*, Krsto Papić: *Nek se čuje i naš glas*, Vladimir Fulgosi: *Sreća*, Petar Krelja: *Povratak*, Rajko Grlić: *Rajkov brudet*, Velimir Đuretić, Ante Granik: *Deveti krug* te Petar Krelja: *Poslije štrajka*.

Nadalje, u *Snazi riječi 8* se također navodi velik broj dokumentarnih filmova, Tablica 7. To su sljedeći dokumentarni filmovi: *Šibenska luka*, Robert Flaherty: *Nanuk sa sjevera*, Dziga Vertov: *Čovjek s filmskom kamerom*, Morgan Spurlock: *Super size me*, Luc Jacquet: *Carsko putovanje*, Rudolf Sremec: *Zelena ljubav*, Ivo Škrabalo: *Slamarke divojke*, Zoran Tadić: *Druge*; dokumentarni filmovi o životinjama (*Nebeska čudovišta iz prošlosti*, *Najsmrtonosnije životinje svijeta − Afrika*, *Posljednji lavovi*, *U potrazi za golemom anakondom*); *Palača snova u Dubaiju*, *Tajne nuklearnog rata*, *Razotkrivanje tajni piramida*, *Mafija*, *Tajne svjetskih muzeja*, *Google, stroj koji misli*.

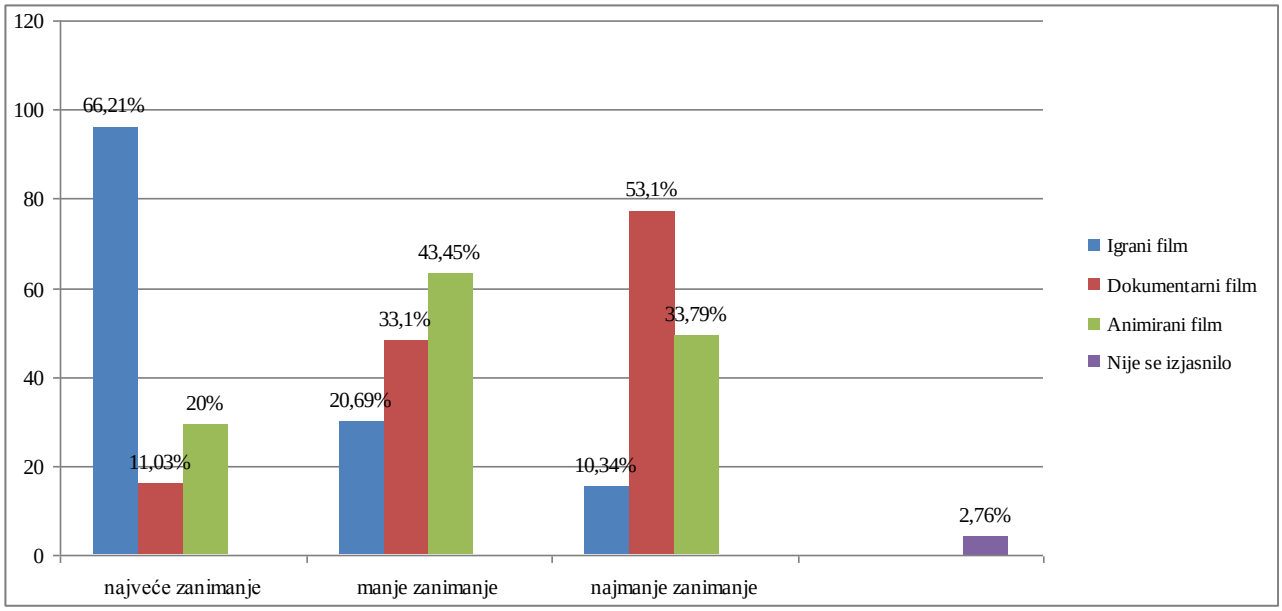
7.2. Zanimanje učenika za dokumentarni film[15]

Rezultati koji će uslijediti prikazani su posebno za svaku tvrdnju koja se nalazila u anketnome upitniku.

7.2.1. Zanimanje učenika za filmske rodove

Glede prve tvrdnje koja se odnosila na zanimanje učenika za filmske rodove, od 145 ispitanih učenika, 97,24% je odgovorilo na ovu tvrdnju, što znači da se 2,76% učenika nije izjasnilo, Slika 1.

[15] Rezultati ovoga istraživanja mogu se iskoristiti prilikom odabira dokumentarnoga filma koji će se gledati u nastavi medijske kulture, tj. za biranje teme, odnosno sadržaja.

Slika 1. Zanimanje učenika za filmske rodove

Uvjerljivo najveći broj ispitanih učenika označio je brojem 1. kategoriju igranoga filma, što znači da 66,21% učenika pokazuje *najveće zanimanje* za ovaj filmski rod. Istim rednim brojem, 1., petina je ispitanika (20%) označila animirani film, a najmanje ispitanih učenika pokazuje *najveće zanimanje* za dokumentarni film, tek nešto više od desetine ili 11,03%, Slika 1. U kategoriji *manjega zanimanja* za filmske rodove 43,45% ispitanih učenika odlučilo se za animirani film. Na drugo mjesto zanimanja za filmske rodove 33,1% ispitanika smjestilo je dokumentarni film, a najmanje ispitanih učenika (20,69%) označilo je igrani film rednim brojem 2.

Redni broj 3., koji je označavao *najmanje zanimanje* za filmske rodove, čak 53,1% ispitanih učenika pridružilo je dokumentarnome filmu. Istim rednim brojem, 3., 33,79% ispitanika označila je animirani film, a najmanje ispitanih učenika pokazuje *najmanje zanimanje* za igrani film, tek nešto više od desetine ili 10,34%, Slika 1.

Uz tvrdnju *Volim gledati igrani film, dokumentarni film, animirani film* tražilo se i obrazloženje odgovora. U nastavku se navode sva obrazloženja učenika koja se odnose na dokumentarni film, u izvornome obliku, primjer (1):

Zato što možemo puno naučiti iz dokumentarnih; ...dokumentarne manje volim, ali smatram da iz njih mogu mnogo naučiti...; ...dokumentarne (volim) zato što svašta možemo saznati...;

Dokumentarne filmove gledam vrlo rijetko.; ...dokumentarne najmanje (zanimljivi), ali volim gledati i dokumentarni.; ...nevolim dokumentarne filmove jer znaju biti pomalo dosadni.; Najmanje volim dokumentarni film jer su mi većina dokumentaraca dosadna; Dokumentarni film mi je na zadnjem mjestu jer ga jednostavno ne volim gledati i dosadni su mi.; Dragi su mi i dokumentarni zato što možemo naučiti nešto.; Dokumentarni filmovi mi se također sviđaju jer volim gledati dokumentarce o životinjama, no i o životu u gradu.; ...dokumentarni su OK...; ...najmanje mi se sviđaju dokumentarni filmovi.; Dokumentarci su poučni; Dokumentarni filmovi su mi najzanimljiviji jer tamo mogu nešto naučiti.; Ne volim gledati dokumentarne filmove.; Ne sviđaju mi se dokumentarci.; Dokumentarni filmovi su bolji od bilo kojeg filma.; Dokumentarni filmovi su zanimljivi i poučni.; Volim gledati dokumentarni jer naučim.; Dokumentarne filmove ponekad volim jer se radi o stvarnim događajima.; Igrani film je zanimljiviji od dokumentarnoga...; ...dokumentarne (gledam) jer su poučni, ali ne uvijek zanimljivi.; Dokumentarni filmovi su poučni i interesantni.; Dokumentarni film volim najviše gledati zato što saznajemo mnogo zanimljivih stvari.; Kad gledam dokumentarce uvijek zaspim pa ih baš i ne volim...; Dokumentarni filmovi su dobri jer nekada imaju jako zanimljivu temu.; ...dokumentarni film je manje zanimljiv...; ...dokumentarne (volim) zato što od njih možemo naučiti nešto.; ...dokumentarni mi je nekada dosadan.; Dokumentarne filmove volim ali većina mi je malkice dosadna.; ...najmanje (volim) dokumentarne zato što volim gledat tv zbog zabave.; Meni se ne sviđaju dokumentarni filmovi zato što u većini slučajeva već unaprijed znam što bi se moglo dogoditi...; Dokumentarne filmove gledam manje i nisu mi toliko zanimljivi...; 3. dokumentarni film- ne volim baš gledati dokumentarne filmove; ...odmah nakon igranih dolaze dokumentarni filmovi jer su ponekad vrlo interesantni- gledam ih ako me zanima tema.; Možemo puno naučiti iz dokumentarnog filma, a ima i vrlo lijepe i životopisne slike prirode.; Ne volim dokumentarne filmove, jer su dosadni.; Dokumentarne baš i ne gledam; ...dokumentarni film mi je većinom dosadan ako nekada ne bude nešto zanimljivo...; Najmanje se zanimam za dokumentarne filmove jer su mi ugl. ozbiljni i nemaju zabavne teme poput nekog igranog filma.; ...dokumentarni (mi je drag)..zato što mogu iz njega nešto naučiti.; Volim dokumentarce o ... na primjer svemiru zato što ne znamo puno o njemu, ili o životinjama- kako ih spasiti ili neke čudne i zanimljive (National Geographic Wild ili Animal channel); ...igrani mogu pogledati zanimljiv mi je ali ne koliko dokumentarni.; Dokumentarni film mi je zanimljiv jer priča o istinitom događaju...; ...dokumentarni su jednostavno dosadni.; Dokumentarni film mi je na 2. mjestu zato što volim učiti o novim stvarima.; Dokumentarni film te može svemu naučiti i prikazati

svijet iz različitih kutova.; Dokumentarci su mi najbolji filmovi zato što su uvijek zanimljivi i puni iznenađenja.; ...dokumentarne gledam samo u školi.; ...a na trećem mjestu sam odabrala dokumentarni film jer ih ne gledam često, no volim ih pogledati.; ...i na kraju dokumentarni zato što ih nikada ne gledam i nisu mi zanimljivi.; ...dokumentarni nije baš zanimljiv.; ...dokumentarni film je dosadan.; Dokumentarci znaju često biti dosadni.; Dokumentarni filmovi su dobri jer možemo nešto naučiti.; Dokumentarni zadnji jer me ne zanima.; ...dokumentarne (gledam) kad je nešto zanimljivo.; Volim gledati najviše dokumentarce o životinjama, volim životinje…; ...iz dokumentarnog puno naučim.; ...dokumentarno volim najmanje.; Ne volim baš previše dokumentarce. Volim samo dokumentarce o nečemu što me zanima.; ...dokumentarni film volim gledati samo kada moram…; Zato što tamo glume pravi glumci i radnja je stvarna i zanimljiva.; ...nije mi svaki dokumentarni zanimljiv osim onih o životinjama i neki o povijesti.; ...također uživam u dokumentarcima i rado ih svojevoljno gledam.; ..dokumentarni treći jer nisu uvijek zanimljivi i ne privlače me.; ...dokumentarne ne volim jer se ništa uzbudljivo ne događa.; Dokumentarni filmovi su u 50% slučajeva dosadni; dokumentarni film nesadrži teme koje me zanimaju; ...animirane i dokumentarne ne volim; Dokumentarni film mi je najzanimljiviji od navedenih zato što je poučan i može se svašta naučiti.; Ne volim dokumentarne filmove; Dokumentarni su zanimljivi…; ...dokumentarni filmovi su mi dosadni; ...dokumentarni su filmovi dosadni (znaju biti zanimljivi).; Dokumentarne filmove volim pogledati na TV-u ako naiđem na nešto što me zanima, ali većinom ih ne gledam.; ...dokumentarni znaju iti vrlo zanimljivi i poučni…; Dokumentarni su mi oke, ali su nekada dosadni.; Dokumentarni film gledam ponekad jer mi je malo dosadan.; Na drugo mjesto sam stavio dokumentarni film zato što nas mogu naučiti puno toga.; ...dokumentarni (volim) zato što je poučan…; ...ponekad (volim gledati) animirane i dokumentarne najviše o životinjama.; 3. Dokumentarni film- nije zabavan ne volim opisivanje drugih ljudi u filmu i pričanje o njihovim životima.: Jer više volim igrane filmove nego dokumentarne, oni mi ponekad znaju biti previše naporni…; Jer volim životinje i uvijek želim više naučiti o njihovom životu.

U većini obrazloženja učenici pišu da im je dokumentarni film dosadan. S druge strane, u većini učeničkih obrazloženja ističe se poučnost dokumentarnih filmova te je uočljivo da su učenici svjesni korisnosti dokumentarnih filmova. Nekolicina učenika istaknula je da voli dokumentarni film jer je radnja stvarna, odnosno jer se radi o stvarnim događajima i stvarnim ljudima. Po učeničkim se

odgovorima može vidjeti da smatraju da dokumentarni film nije zabavan.[16] Gledanje dokumentarnih filmova smatraju napornim.

Osim navedenih obrazloženja, učenici su napisali obrazloženja koja se odnose i na igrani i na animirani film. U primjeru (2a) i (2b) navodi se nekoliko najzanimljivijih:

(2a) Obrazloženja učenika zašto vole igrani film:

Igrani filmovi mi se najviše sviđaju jer se najviše mogu uživjeti u film…; Volim gledati najviše igrane filmove zato što su zanimljivi…; Na prvom mjestu sam odabrala igrani film zato što su zanimljivi i uzbudljivi…; Zanimljivi su mi igrani filmovi. Zbog toga što možeš mnogo naučiti o životu.; Igrani filmovi su mi najzanimljiviji jer imaju radnju sa puno zapleta i raspleta…; Igrane filmove najviše volim zbog glume i zanimljivog sadržaja.; Igrani film najviše volim jer ima puno veću temu nego ostali filmovi, te zato što su puno češći na TV-u.; Igrane filmove najmanje volim jer nisu baš uvijek zabavni.; Najviše volim igrane filmove zato što tada proživljavam situaciju kroz glumu „pravih ljudi“.; Igrani filmovi su najzanimljiviji i mogu se prikazivati u svim žanrovima.; Volim igrane filmove zato što su zanimljivi imaju priču zaplet likovi su izmišljeni ali opet realni ljudi.; Najviše volim igrane filmove jer iz njih mogu puno naučiti i zabaviti se.; Igrani film mi se najviše sviđa jer imam osjećaj kao da se to zapravo događa.; Za igrani film imam najveće zanimanje zato što je zanimljiv, maštovitiji i nestvaran i stvori se ta jedna priča koja nam zaokupi misli, izvuče nas iz svakodnevice.; Igrani filmovi su najrealističniji…; Igrani filmovi su mi najuzbudljiviji i najzanimljiviji, smiješni su i zabavni.

(2b) Obrazloženja učenika zašto vole animirani film:

… animirani filmovi najmanje mi se sviđaju, ali ponekad su i zanimljivi i smiješni. Iz njih nemogu puno naučiti.; … animirani me podsjeti na djetinjstvo…; Animirani mi se sviđaju jer me nasmiju.; Animirane filmove najviše gledam jer su uvijek šaljivi.; …animirani je za djecu.; Animirani mi je najdraži jer je najmaštovitiji i najzabavniji.; Animirani su uglavnom crtići a to smo prerasli :); Volim realistično. Zato je animirani zadnji.; Najmanje volim animirane zato što su dosadni i

[16] U nastavi medijske kulture mogu se naglasiti pojedini ostvaraji u dokumentarnome filmu na kojima se može vidjeti i zabavna nota. Na taj bi način učenici bili svjesniji svestranosti dokumentarnoga filma (npr. serijal filmova *Mala čuda velike prirode* redatelja Branka Marjanovića, *Hrvatska čitanka 6*, za koji se navodi posebnost, a to je humor u filmu).

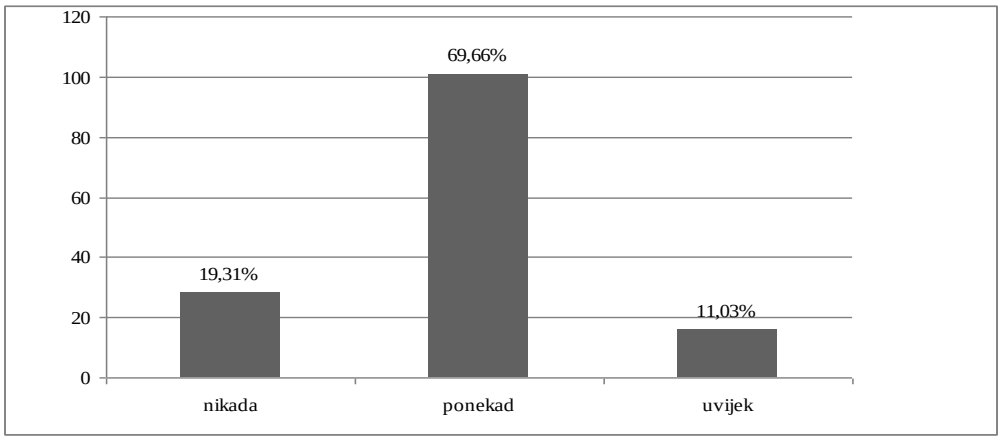
nezanimljivi.; … animirani su mi zanimljivi zbog kreativnosti…; …animirani (volim) zato što mogu upotrijebiti maštu.

U primjeru (2a) učenici su kao razloge zašto vole gledati igrani film naveli zanimljivost sadržaja, glumu, mogućnost uživljavanja u radnju itd. Kao jedna od prednosti igranoga filma, u obrazloženjima, ističe se i njegovo češće prikazivanje na televiziji. U primjeru (2a) među učeničkim odgovorima može se pronaći i onaj koji govori o igranome filmu kao najrealističnijem, što je zapravo obilježje dokumentarnoga filma.

U primjeru (2b) učenici su kao razloge zašto vole gledati animirani film naveli šaljivost i maštovitost. U učeničkim obrazloženjima uočava se gledanje animiranih filmova radi zabave. U odgovorima se također može uvidjeti povezivanje animiranih filmova s djetinjstvom.

7.2.2. Zanimanje učenika za činjenični dokumentarni film (reportaža, događaj)

Glede tvrdnje *Volim gledati činjenični dokumentarni film (reportaža, događaj)* učenici su imali mogućnost izjasniti se jednim od triju ponuđenih odgovora: *nikada*, *ponekad*, *uvijek*. Ako se pogleda Slika 2., može se uočiti da se najveći broj ispitanih učenika izjasnio odgovorom *ponekad*, njih 69,66%.

Slika 2. Zanimanje učenika za činjenični dokumentarni film (reportaža, događaj)

Gotovo petina ispitanika, 19,31%, uz ovu je tvrdnju zaokružilo odgovor *nikada*, a nešto više od desetine ispitanika, 11,03%, *uvijek* voli gledati činjenični dokumentarni film (reportažu, događaj), Slika 2.

Uz tvrdnju *Volim gledati činjenični dokumentarni film (reportaža, događaj)* tražilo se obrazloženje. U primjerima (3a), (3b) i (3c) navedena su obrazloženja razvrstana prema odgovorima: *nikada, ponekad, uvijek.*

(3a) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *nikada*:
Nevolim ih baš gledati.; Ne volim baš gledati reportaže.; Nije mi zanimljivo.; Dosadno je; Pa zašto bi gledo dokumentarce kad imam crtiće.; Ne volim ih.; Jedino ako je dokumentarac o nekom bendu. Ali TV kanali su nam jadni i nikada nema ništa o tome, tak da ne gledam; Ne volim dokumentarce.; Ne sviđaju mi se dokumentarce.; Ne volim gledati o ovome!; Ne zanimaju me te teme i nisu mi zanimljive.; Reportaže i događaji negledam zato što mi nije zanimljivo.; Ne volim ih gledati zato što mi je to dosadno.; Neznam ni sam; Ne sviđa mi se.; Dosssaddnoooo; Dosadan je; Ne volim dokumentarne filmove; Ne zanima me baš.; Ne volim ih.; Dosadni su mi; Ne volim činjenične filmove jer mi nisu interesantni; Najčešće mi to nisu zanimljive teme; Ne volim gledati činjenični dokumentarni film jer je ponekad dosadan. Ne volim gledati nikakve dokumentarne filmove.; Ne volim činjenične dokumentarne filmove; Ne volim gledati dokumentarne filmove.; To me ne zanima i nije mi zanimljivo.

(3b) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *ponekad*:
Zato što nekad ne stignem.; Volim ih ponekad gledati jer mogu puno naučiti, ali znaju biti i dosadni.; Neki znaju biti zanimljivi; Ponekad gledam, i ako imaju vrlo obrazovne epizode pa onda gledam.; Zato što mogu nešto naučiti, ali ponekad mi ne budu baš zanimljivi; Jer znaju biti zanimljivi ili o nekoj zanimljivoj temi.; Ne volim to gledati stalno; Ne zanima me; Volim ih gledati ponekad zato što želim pogledati i druge filmove.; Zato što su poučni, ali nisu mi baš zanimljivi; Neznam; Zato što nevolim to uvijek gledati; Zato što mi se baš ne sviđa; Dokumentarni filmovi mi nisu baš najveće zanimanje zato što su nekada malo dosadni i dugi i zato ih gledam ponekad.; Nevolim baš dokumentarni film; Dokumentarni film gledam nekad ali ne uvijek; Nekad gledam; Negledam baš TV.; Ponekad gledam jer nestignem.; Ne gledam baš TV zbog sestre koja gleda crtiće.; Nisam baš zainteresirana za takve dokumentarce.; Postoje dokumentarni filmovi o glumcima i povijesti neke serije.; Ovisi o temi.; Nezanimaju me jako dokumentarni filmovi pa ih ponekad pogledam.; Zanima me što se ponekad događa izvan moga života.; Kad se nagledam hororaca dokumentarci uspavaju.; Nekada mogu biti vrlo fascinantni. Kada je tema dobro odabrana.; Nije

loš, može biti bolji; Nisu svi dokumentarci zanimljivi i često se ponavljaju; Nekada mi je zanimljivo pa pogledam; Volim gledati ponekad da naučim nešto što ne znam.; Volim gledati filmove (dokumentarne) o životinjama… U dokumentarnim filmovima mogu nešto i naučiti.; Volim gledati ponekad jer me teme nekad zanimaju a nekad ne; Ne volim gledati nešto što mogu predviditi, ali ipak volim pogledati nešto što se stvarno dogodilo.; Volim gledati činjenični dokumentarni film, jednostavno me zanima, ne gledam ih toliko koliko igrane filmove. Ponekad volim pogledati.; Volim pogledati ponekad zato jer je nekada stvarno zanimljivo.; Ako me zanima tema, i ako je razumljiv.; Ovisi kakve su činjenice.; Pa zato što su samo ponekad zanimljivi.; Nekada mogu biti zanimljivi.; Zavisi o čemu je. Volim povijesne dokumentarce.; Ako je tema zanimljiva onda ću gledati.; Gledam samo kad stignem ili kada je na TV-u.; Volim gledati dokumentarni film o povijesti.; Gledam ga ponekad zato što najviše gledam igrane filmove, ali kada nema nešto zanimljivo pogledam dokumentarne filmove.; Zanimljivo je.; Ponekad gledam činjenični film, ovisi o sadržaju.; Činjenične filmove gledam ponekad, to ovisi o tom koliko imam slobodnog vremena i o čemu se točno film radim.; Ima zanimljivih činjenica.; Nikad na TV ne tražim specifične dokumentarne filmove nego kad naletim na jednog pogledam ga jedno pol sata.; Zato što me zanima o nečemu o čemu još ne znam.; Ima zanimljivih činjenica.; Da, takvi filmovi su uglavnom zanimljivi ali nepratim baš kad se koji dokumentarni film emitira, tako da gledam ponekad, kad „naletim“.; Kada mi je dosadno, ili jer mi treba nešto za školu; Pa kad se zainteresiram za neki od njih.; Kada ga nađem na TV-u, pogledam ga.; Gledam ovakav film kada moram više naučiti o nekom mjestu ili događaju.; Uvijek je zanimljivo naučiti nešto novo.; Volim ponekad; Pogledam kada nema ništa na televiziji.; Volim ponekad gledat.; Ako ima o nekoj zanimljivoj životinji o kojoj ništa neznam još više želim pogledat; Volim ponekad pogledati zapravo zavisi o tome o čemu je taj dokumentarni film.; Nije mi baš zanimljivo.; Ovisi o kojoj se temi radi u filmu.; Ponekad jer nije uvijek neki događaj koji me pretežito zanima, ali inače pogledam.; Ovisi o mojem raspoloženju i o kojem se događaju govori.; Ponekad ovisi o čemu se priča jer je dosadno.; Ponekad zato što nisu svi zanimljivi i ne radi se o temama koje me zanimaju; Nije mi zanimljivo osim ako je nekim slučajem tema uzbudljiva i interesantna; Ne gleda mi se uvijek; Kada mi je radnja zanimljiva; Ovisi o temi i slobodnom vremenu; Pa nekada dokumentarni filmovi nisu baš nisu zanimljivi pa ih ne gledam; Jer nisam uvijek raspoložen za takve filmove; Ako se radi o nečemu vezano za željeznice; Da saznam atrakcije; Volim nešto naučiti tu i tamo, no ne često; Ovisi o sadržaju. Ponekad naiđem na zanimljive sadržaje; Ako je neka zanimljiva tema rado ću pogledati, i smatram kako je to najbolja

vrsta dokumentarnog filma.; Neki su jako zanimljivi i mogu puno toga saznati o nečemu što mi je nepoznato.; Ovakva vrsta dokumentarnog filma mi je najviše dosadna, samo ponekad zna biti zanimljivo; Ovisi zanima li me taj događaj ili ne.; Ponekad volim pogledati dokumentarni film koji se radi o nekom zanimljivom ili tragičnom događaju koji se zbio.; Ovisi o čemu se u filmu radi.; Ponekad volim pogledati ovisno o situaciji i događaju o kojem je riječ.; Činjenični dokumentarni film gledam ponekad jer su zanimljivi, ali nemam vremena.

(3c) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *uvijek*:
Jer ja to volim gledati.; Zato jer je zabavno; Jer je zabavno.; Volim saznati stvari koje su se dogodile.; Zato što su zabavni.; Poučni.; Jer se iz njih uvijek može naučiti nešto novo.; Zanimljivo je.; Uvijek treba nešto naučiti; Zato što je zanimljiv; Gledam kad stignem; Zato što je zanimljivo; Može biti vrlo zanimljivo i može nam pomoći u školovanju.; Veoma mi je zanimljivo i poučno.; Zanimljivo je.; Reportaže su dosadne, ali volim događaje.

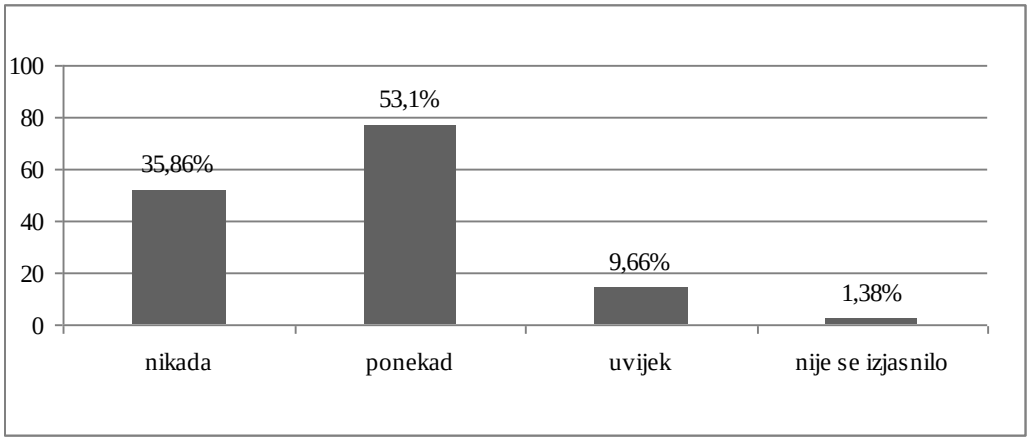
U primjeru (3a) vidljiva su obrazloženja koja se odnose na odgovor *nikada*. U odgovorima se većinom naglašava nezanimljiv sadržaj činjeničnih dokumentarnih filmova. Učenici su u svojim odgovorima isticali da ne vole gledati nikakve dokumentarne filmove.

U primjeru (3b) najviše je učeničkih obrazloženja. Razlozi zašto *ponekad* vole pogledati činjenični dokumentarni film su: poučnost i korisnost. Učenici su u svojim odgovorima isticali da su činjenični dokumentarni filmovi nekad zanimljivi, a nekad ne. U primjeru (3b) vidljivo je da o temi činjeničnoga dokumentarnog filma, ali i o slobodnome vremenu, ovisi hoće li ga učenici pogledati ili ne.

U primjeru (3c) učenici su obrazložili odgovor *uvijek* naglašavajući zanimljivost, poučnost te učenje novih sadržaja.

7.2.3. Zanimanje učenika za namjenski dokumentarni film (obrazovni)

Od 145 ispitanih učenika 98,62% odgovorilo je na ovu tvrdnju, što znači da se 1,38% učenika nije izjasnilo, Slika 3.

Slika 3. Zanimanje učenika za namjenski dokumentarni film (obrazovni)

Najveći broj ispitanih učenika, njih 53,1%, uz tvrdnju *Volim gledati namjenski dokumentarni film (obrazovni)* zaokružio je odgovor *ponekad*. Namjenski dokumentarni film (obrazovni) *nikada* ne voli gledati 35,86% ispitanika. Najmanji se broj ispitanih učenika izjasnio odgovorom *uvijek*, njih 9,66%.

Uz tvrdnju *Volim gledati namjenski dokumentarni film (obrazovni)* tražilo se obrazloženje. U primjerima (4a), (4b) i (4c) navedena su obrazloženja razvrstana prema odgovorima: *nikada, ponekad, uvijek.*

(4a) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *nikada*:
Dosadan je ali ipak nas nešto nauči; Obrazovni dokumentarci su nezanimljivi; Nisu mi baš zanimljivi.; Nije zanimljiv.; Neznam.; Nevolim gledat; Jako su dosadni.; Ne volim gledati dokumentarne filmove.; Ne volim dokumentarce.; Smatram ih dosadnim.; Ne volim ih gledati zato što mi nisu zanimljivi.; Dosadno je; Ne volim ih; Zato što nije zanimljiv.; Zato što rijetko pratim takve vrste dokumentaraca.; Zato što nije zanimljiv; Pa, baš i ne gledam jer mi nisu zanimljivi, ali negledam baš često dokumentarce.; Eto tako jer je dosadno; Nikada; Ne volim.; To me ne zanima toliko; Ne volim; Kao da nije dovoljno što moram u školu ići.; Dosadan je.; Nevolim to!; Jer me

obrazovni ne zanimaju; Ne volim dokumentarce; Uvijek zaspem.; Zato što mi je tako jako dosadno; Jer mi je to vrlo dosadno; Ne gledam takve filmove, jer me ne zanimaju.; Ne zanimaju me takve teme izvan nastave.; Mrzim ovo hahaha :D; Ne volim tu temu.; Jako su dosadni; Takvi filmovi me ne privlače i dosadni su mi.; Zato što me takvi ne zanimaju i nisu zanimljivi.; Sadržaj takvih filmova mi nisu zanimljivi; Najčešće su loši, namijenjen starijoj publici; Ne volim to gledat; Dosadni su mi; Ne volim ikakve dokumentarne filmove; Ne volim ih gledati zato što me to ne zanima.; Jer je dosadno.

(4b) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *ponekad*:

Nekad ne znam kada; Mogu saznati svašta zanimljivo, no ne volim ih baš gledati.; Također su zanimljivi i poučni.; Ponekad gledam i obrazovne dokumentarne filmove. Puno toga mogu naučiti.; Jer mogu naučiti puno toga.; Pa kada ga pogledam nešto naučim.; Zato što su obrazovni, ali ne volim ih gledati pre često.; Jer nešto možemo iz toga izučiti.; Ja volim namjenski dokumentarni film.; Poučno je.; Namjena da nam nešto objasne takvi filmovi mi nisu baš uvijek zanimljivi.; Negledam baš TV.; Ponekad gledam jer nestignem.; Nekad znaju biti dosadni.; Gledam ih samo kada me nešto nauči odnosno kada me nešto zanima.; Jer me ponekad nećemu potsjeti ili naući.; Zato što možemo mnogo naučiti o poznatim ljudima.; Jer mogu dati vrlo korisne savijete.; Zato što nešto mogu naučiti; Jer se želim obrazovati.; Isto kao i 3. (Volim gledati ponekad jer me teme nekad zanimaju a nekad ne); Ovisi o raspoloženju, a i ta tema mi je malo dosadna; Ne volim ih gledati ako su tužni, ali ako su zanimljivi rado gledam.; Rijetko kada pogledam takav film, zato jer mi često nisu zanimljivi, ali nekada se prikazuje i onaj zanimljiviji.; Može biti vrlo zanimljiv, ali i dosadan.; Ponekad mi je to potrebno za školu i znanje.; Sve ovisi o sadržaju dokumentarca.; Dosadno mi je; Naporno mi je gledati ali ponekad je zanimljivo; Opet zavisi o čemu. Dobri su dokumentarci o zelenim aktivima ili kako sačuvati prirodu.; Nije zanimljivo, ali mogu pogledati; Isto tako ako je tema zanimljiva.; Ako je zanimljiv; Obrazovni dokumentarni filmovi nekada znaju biti interesantni; Ponekad su zanimljivi; Korisno je nekada pogledati kako bismo naučili nešto novo.; Gledam samo kad stignem; Jer ne volim baš gledati dokumentarni film.; Gledam ih zbog toga što nekada možemo naučiti nešto.; Volim gledati dokumentarne filmove jer su zanimljivi i mogu nas naučiti mnogo toga.; Ne, zato što mi je dosadno, a i ne zapamtim puno toga.; Zbog nastave.; Namjenske dokumentarne filmove gledam ponekad, možda 1,2 na godinu.; Volim gledati obrazovni film zbog toga što možemo puno toga zanimljivog vidjeti (naučiti); Lijepo je saznati nešto više o nekoj temi kroz film. Ali gledam ih samo kada mi je to potrebno.; Zato što te svemu nauče.; Obrazovni

dokumentarni film gledam ponekad u školi.; Obrazovan je.; Volim ga gledat ako se radi o stvari iz svakodnevnog života.; Jer je to zanimljivo gledati; Volim biti obrazovan; Samo nekad ne volim obrazovanje općenito.; Isto su mi samo neki ponekad zanimljivi. Ovisi o temi.; Zato što su rijetko zanimljivi; Ovisi o čemu se priča; Zato što me zanima i poučan je; Ne volim obrazovne teme.; Ne gleda mi se uvijek.; Dosadno.; Jer nisam uvijek raspoložen za takve filmove.; Volim pogledati kada nema ničega na televizoru; Znaju biti zanimljivi; Volim doznati nove stvari, no zna biti dosadno gledati ovakve.

(4c) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *uvijek*:
Volim gledati namjenske dokumentarne filmove zato što mogu nešto naučiti, a i uvijek budu zanimljivi.; Poučno je.; Zato što mi je zanimljivo.; Zato što se može dosta naučiti.; Poučni.; Zato što je zanimljiv.; Uvijek volim naučiti nešto novo o osobama bitnim za ljudsku prošlost; Zanima me to.; Uvijek volim nešto novo čuti i naučiti; Volim pogledati dokumentarni film. Volim ako je dobar.; Zato što se može svašta naučiti; Zato što pomoću njega naučim puno fora stvari za koje nisam imao pojma.; Ovakvu vrstu dokumentarnog filma najviše volim!; Potreban mi je u daljnjem životu.

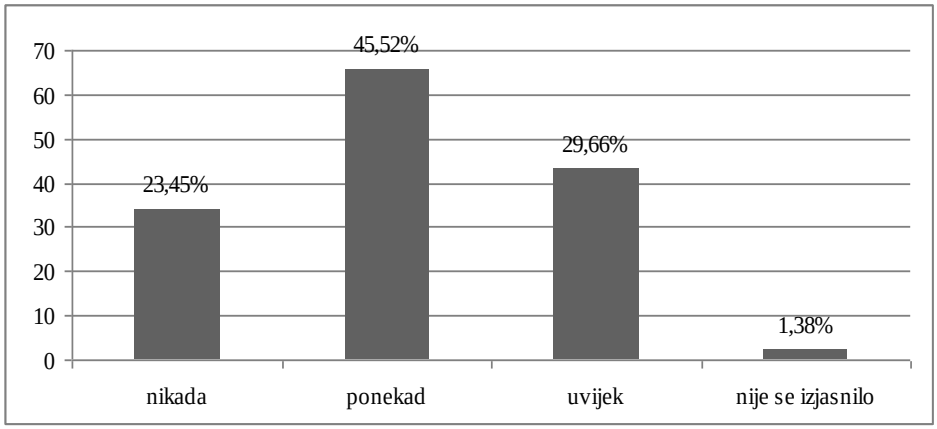
U primjeru (4a) učenici su u svojim obrazloženjima isticali da *nikada* ne vole gledati namjenski dokumentarni film jer je dosadan. To je naglašeno u svim obrazloženjima učenika koji su se odlučili za odgovor *nikada*.

U primjeru (4b) obrazloženja učenika zašto *ponekad* vole gledati namjenski dokumentarni film odnose se ponajprije na mišljenje učenika da iz te vrste dokumentarnoga filma mogu puno toga naučiti te da im je ona ponekad potrebna za školu.

U primjeru (4c) naglašava se shvaćanje učenika o korisnosti činjeničnoga dokumentarnog filma u učenju te je to glavni razlog zašto ga vole *uvijek* pogledati.

7.2.4. Zanimanje učenika za popularno-znanstveni dokumentarni film

Od 145 ispitanih učenika 98,62% odgovorilo je na ovu tvrdnju, što znači da se 1,38% učenika nije izjasnilo. Ako se pogleda Slika 4., može se uočiti da se najveći broj ispitanih učenika izjasnio odgovorom *ponekad*, njih 45,52%.

Slika 4. Zanimanje učenika za popularno-znanstveni dokumentarni film

Odgovorom *uvijek* izjasnilo se 29,66% ispitanih učenika, dok je 23,45% ispitanih učenika zaokružilo da *nikada* ne voli gledati popularno-znanstveni dokumentarni film, Slika 4.

Uz tvrdnju *Volim gledati popularno-znanstveni dokumentarni film* tražilo se obrazloženje. U primjerima (5a), (5b) i (5c) navedena su obrazloženja razvrstana prema odgovorima: *nikada*, *ponekad*, *uvijek.*

(5a) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *nikada*:
To mi nije zanimljivo.; To nije tema koja me zanima; Ne volim dokumentarce; Ne volim gledati dokumentarne filmove.; Dosadan je; Ne volim takve dokumentarce zbog sadržaja; Nisam gledao.; Nesviđa mi se znanost.; Jer nevolim znanost; Ne zanimaju me i mrzim (jedan od najgorih) ove dokumentarce.; Jednostavno ne gledam; Ne zanimaju me takvi filmovi; Smatram ih jako dosadnim.; Popularno-znanstveni film ne gledam, jer mi nije zanimljiv.; Ne preferiram taj sadržaj.; Nisu zanimljivi.; Ne zanima me taj tip filmova.; Ne volim gledati dokumentarce; Nemam komentar.; Jednostavno ne volim.; Dosadno mi je; Ne volim dokumentarce; Ne volim gledat.; Dosadno; Ovisi o čemu se radi; Dosadni su mi; Ne sviđa mi se; Nikada nisam gledao.

(5b) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *ponekad*:
Zato što nekad nije baš onaj znanstvenik kojeg želim; Mogu ponešto naučiti o nekome ili nečemu.; Ponekad ga gledam jer je popularan; Volim ga ponekad gledati jer je nekad zanimljiv, a nekad ne.; Također mogu nešto naučiti.; Neznam; Zato što nije loše; Zato što ne.; Ponekad nisam

zainteresirana.; Jer su poučni.; Ponekad jer nestignem.; Poučni.; Nisu baš zabavni.; Negledam baš TV; Volim saznati popularno-znanstvene.; Poučno je; Poučno je; Vrlo su mi zabavni, ali ih gledam samo ponekad; Zato što su mi zabavni; Dobar je; Ponekad mogu biti zanimljivi.; Nekad saznam o pjevaču ili bendu.; Samo kad stignem; Ako je tema zanimljiva npr. o svemiru.; Nevolim znanstvene; Ponekad mi ova tema bude zanimljiva jer volim prirodne znanosti.; Jer su oni vrlo kvalitetno i pristupačno objašnjeni.; Volim ponekad pogledati znanstvene filmove zato što su zanimljivi i jednostavno čudesni i poučni.; Volim jer uvijek ima puno simulacije i prikaza nekih događaja.; Volim pogledat da ubijem dosadu; Da ubijem dosadu.; Nekad može biti dobro; Ako nema ništa zanimljivo na TV-u, pa zašto ne…; Znanost volim, no ne nađem često dokumentarce o znanosti.; Rijetko naiđem na njih, ali smatram da su zanimljivo prikazani i poučni.; Zato što te mogu upoznati s mnogim zanimanjima.; Volim saznati nešto više o poznatim znanstvenicima s čijim sam radom upoznata.; Gledam ponekad, možda 1,2 na godinu.; Kada ničeg nema na TV-u; Kada ničeg nema na televiziji; Ponekad; Zanima me kako svijet napreduje.; Ne zanima ma baš toliko; Zanimljivo; Zato što je vrlo zanimljivo; Volim ako je zanimljiv; Zbog zanimljivosti i učenja stvari koji još nismo znali; Zato što su ponekad jako zabavni i zanimljivi; Pogledat ću film ukoliko me tema zanima; Jer ima puno zanimljivijih filmova i ne gledam često takve dokumentarne filmove.; Isto tako kao i u ostalima možemo nešto naučiti, a znaju biti i zanimljivi.; Znanost me interesira; Volim nekada pogledati takve filmove kada sam raspoložen.

(5c) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *uvijek*:

Zanimljivi su, pustolovni i uzbudljivi.; Uvijek gledam znanstvene dokumentarne filmove.; Jer su popularni i super; Volim svemir.; Zato što je zanimljiv i volim znanstvenu fantastiku; Jako su zanimljivi i zato ih gledam uvijek.; Super su.; Želim postati doktor pa me to zanima.; Zanimaju me znanstvene stvari iako meni baš i neidu.; Znanost me zanima i sviđaju mi se takvi.; Smatram kako su vrlo interesantni i zanimljivi; Uvijek gledam jer su mi najdraži.; Zato što su najzanimljiviji; Zato što su najzanimljiviji; Volim znanost jako puno i uživam u tom.; Znanost me zanima; Zato što naučim puno novih stvari; Jer me te teme zanimaju, često dobro izmišljen; To uvijek bude zabavno; Volim znanstvene filmove; Kod kuće imam mnogo znanstvenih dokumentaraca koje volim uvijek pogledati; Jako je zabavno.; Ta me tema zanima.; Volim to gledati jer me teme više-manje iznenade i zato što su zanimljive; Kada imam vremena uvijek pogledam.; Zato što su zanimljivi i nepredvidljivi; Tak što volim.; Jer me ponekad nećemu nauče.; Jer su zanimljivi i zabavni.; To mi se najviše sviđa!; Ti

filmovi su mi najdraži jer ih svi u mojoj obitelji gledaju.; Jer volim astronomiju i znanost.; Volim kemiju, svemir i ostale neotkrivene stvari.; Jako su zanimljivi.; Zato što su mi ti filmovi zanimljivi i nisu naporni.; Najviše za razonodu.; Najdraža vrsta; Većinom su zanimljivi i zanimaju me; Jedina vrsta dokumentarca koju volim gledati; Volim to gledati.

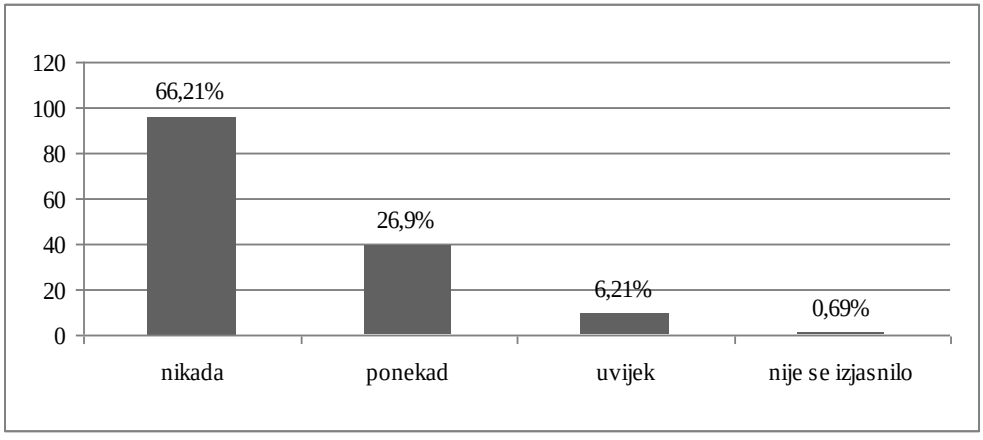
U primjeru (5a) učenici u obrazloženjima naglašavaju da *nikada* ne vole gledati popularno-znanstveni dokumentarni film jer ne vole znanost te ih takvi sadržaji ne zanimaju.

U primjeru (5b) najviše je učeničkih obrazloženja. Učenici su kao razlog zašto *ponekad* vole gledati popularno-znanstveni dokumentarni film isticali učenje novih sadržaja prikazanih na zanimljiv način. Osim toga, u učeničkim odgovorima pronalaze se i oni u kojima je naglašen pristupačno objašnjen sadržaj popularno-znanstvenih dokumentarnih filmova. U primjeru (5b), u nekim je učeničkim obrazloženjima, vidljivo i to da rijetko naiđu na popularno-znanstvene dokumentarne filmove na televiziji.

U primjeru (5c) učenici su kao razlog odabira kategorije *uvijek* naveli zanimanje za znanstvene teme te učenje novih sadržaja.

7.2.5. Zanimanje učenika za promidžbeni dokumentarni film (reklamni)

Od 145 ispitanih učenika 99,31% odgovorilo je na ovu tvrdnju, što znači da se 0,69% učenika nije izjasnilo, Slika 5.

Slika 5. Zanimanje učenika za promidžbeni dokumentarni film (reklamni)

Najveći broj ispitanih učenika, njih 66,21%, izjasnio se odgovorom *nikada*. Za odgovor *ponekad* odlučilo se 26,9% ispitanih učenika, dok je najmanji broj ispitanika, 6,21%, odgovorio da *uvijek* voli gledati promidžbeni dokumentarni film.

Uz tvrdnju *Volim gledati promidžbeni dokumentarni film (reklamni)* tražilo se obrazloženje odgovora. U primjerima (6a), (6b) i (6c) navedena su obrazloženja razvrstana prema odgovorima: *nikada, ponekad, uvijek.*

(6a) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *nikada*:
Glupi su skoro.; Zato što ne volim reklame; Nevolim gledat; Ja to nevolim; Ne želim gledati; Nevolim ga gledati; Nisu mi zanimljivi.; Pre dugo traju (Ne zanima me); Jer prekidaju program i nisu zanimljivi.; Ne volim gledati promidžbene dokumentarne filmove zato što mi nisu zanimljivi.; Nikada ne gledam promidžbene filmove jer mi nisu toliko poučni i zanimljivi.; Jednostavno nisu zanimljivi, dosadni su; Jer predugo traju i dosadne su.; Zato što ih ne volim; Ne volim gledati dokumentarne filmove.; Ne sviđaju mi se dokumentarci; Ne zanima me baš ta vrsta dokumentarca.; Negledam jer su mi dosadni.; Jer ima boljih.; Neznam što o čemu se rada; Uvijek zaspem; Zato što su dosadni; Nije mi zabavno i zanimljivo; To mi nije zabavno; Nevolim jer mi je to jaakoo dosadnooo.; Mislim da ima previše reklama na TV-u.; Dosadan je; Reklamni dokumentarni filmovi su mi najdosadniji.; Nisu interesantni te su često sadržani od preuveličavanja nekog ili nečeg.; Takve mi stvari jednostavno nisu zanimljive.; Jednostavno mi je dosadan ._.; Jako su dosadni smetaj TV program; Ne volim bilo kakve reklame; Ne volim gledati promidžbene dokumentarne filmove jer su dosadni.; Ne interesiraju me reklame; Zato ih ima previše i dosadni su; Ne promidžbeni, nikada! Uglavnom dosadno i naporno.; Zato što je naporan i dosadan. Taj tip mi se najmanje sviđa.; Većinu puta samo iznose činjenice bez objašnjenja.; Ne zanimaju me takvi filmovi; Meni su dosadni; Ne zanima me taj tip filmova.; Ne volim dokumentarne filmove; Dosadno mi gledati reklame; Ne sviđa mi se.; Reklame su dosadne; Tko još voli reklame.; Reklama me samo navodi da nikad ne koristim ništa od te tvrtke. Dokaz očaja.; Ne volim gledati dokumentarce; Ne volim reklame pa ni reklamni dokumentarac.; Jer me ne zanimaju; Takvi su mi uglavnom dosadni i ne zanimljivi.; Zato što su vrlo dosadni; Ovisi o čemu se radi; Ne volim zato što je dosadan i nezanimljiv; Dosadno; Ne zato što su loše; Jer često koriste loše šale i „zaglupljuju“; Ne volim gledat; Ne zanima me baš to; Smaraju; Ne volim takve filmove.; Dosadni su mi; Ne sviđaju mi se ti filmovi.; Nevolim; Nisu mi zanimljivi;

Najdosadniji dokumentarci, ne volim ih gledati; Dosadni su; Takva vrsta filma mi nije ni malo zanimljiva; Mrzim reklame zato što blokiraju film.; Ne volim gledati reklame.; Zato što su reklame dosadne; Ne volim gledati zato što mi nisu dovoljno zanimljivi.; Dosadno je; Ne volim gledati reklamne dokumentarne filmove; Dosadni su.; Ne vidim ništa zanimljivo što bi moglo privući moju pozornost.; Ne preferiram taj sadržaj.; Reklamni film baš i ne gledam, jer ih ne volim.; Ne volim jer su dosadni.; Nije moj tip.; Glupo.; Ne volim ih.

(6b) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *ponekad*:

Nekad su dobri, nekad su dosadni.; Nekad gledam reklame, ali većinom prebacim kanal na animirane filmove zato što su animirani filmovi zanimljiviji od reklama.; Volim to gledati ali ne uvijek jer ne volim baš reklame; Nekad je zabavno; Nevolim promidžbeni dokumentarni; Negledam baš TV; Ponekad su mi dosadni, a ponekad su mi zabavni.; Ovo ponekad gledam jer mi se nesviđa baš.; Kada želim vidjeti nešto o nekom proizvodu ili nečemu nužnom.; Samo ako film bude zanimljiv onda ću ga gledati; Dodatno naučimo;

Ne volim ga gledati često su naporni; Pa ako govori o nekom novom sadržaju da, ali ne volim kada se reklame ponavljaju iznova i iznova.; Jer se oni često rade o meni zanimljivoj temi.; Volim pogledati; Ponekad me ova tema zainteresira.; Ništa posebno, nevolim reklame, ali nisu sve dosadne.; Samo kad stignem; Ako reklamiraju zanimljive gradove volim ih pogledati.; Bude nekad zanimljivo; Fora su jer nekad bude zanimljivo, a nekad bude dosadno.; Također su zanimljivi; Ak neam nis pametnije. Neču učit valjda.; Ako bi išla negdje, da pregledam turistička odredišta.; Volim biti informiran; Pogledat ću film ako se radi o nekoj zemlji koja me zanima. Druge promidžbene filmove ne volim gledati.; Ako je nešto što me jako zanima pogledam; Volim reklamne filmove; Ne uvijek; Pa to i nije baš jako zanimljivo.

(6c) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *uvijek*:

Najviše volim reklamni dokumentarni film zato što uvijek mogu vidjeti što je novo napravljeno i što se prodaje.; Volim otkrivati nova mjesta koja bi u budućnosti mogla posjetiti.; Zato što ti pokazuje sve najbolje (i najgore) o proizvodu o kojem se radi te se neki ljudi tako zainteresiraju. Također takvi filmovi mogu biti vrlo zanimljivi.; Volim gledati o mjestima u svijetu.; Uvijek; Nekada me jako zanimaju.; Jer je zanimljiv a kratak; Volim gledat reklame zato što su stalno na televiziji i zanimljive su i smiješne.; Volim pogledati pokoju reklamu.

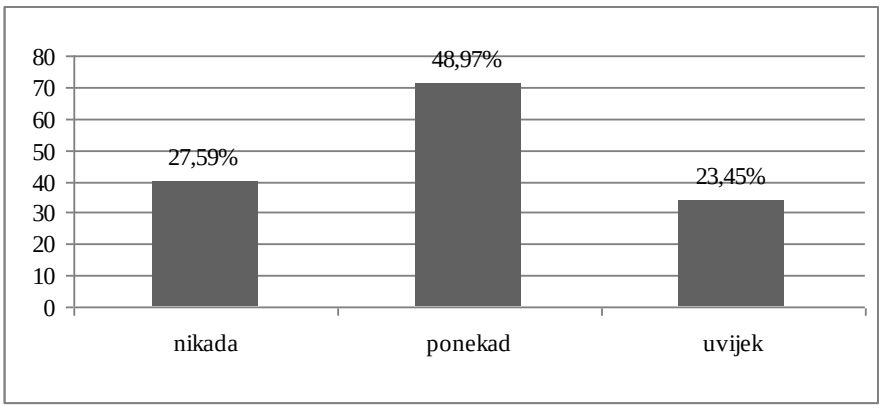
U primjeru (6a) vidljivo je da su učenici u svojim obrazloženjima isticali dosadan i naporan sadržaj promidžbenih dokumentarnih filmova. U nekim se učeničkim obrazloženjima uočava nerazumijevanje navedene vrste dokumentarnoga filma, tj. neki su učenici poistovjetili promidžbeni (reklamni) dokumentarni film s reklamama koje se prikazuju na televiziji što je vidljivo u odgovorima poput onih koji naglašavaju da reklame prekidaju program, predugo traju itd.

U primjeru (6b) učenici su isticali da *ponekad* vole gledati promidžbeni dokumentarni film jer dodatno nauče te vole biti informirani. U odgovorima su isticali da sadržaj filma utječe na odluku hoće li pogledati promidžbeni dokumentarni film. U primjeru (6b) uočava se nerazumijevanje promidžbenoga dokumentarnoga filma te poistovjećivanje s reklamama koje se prikazuju na televiziji.

U primjeru (6c) učenici su kao razloge odabira kategorije *uvijek* naveli da vole istražiti o ponekim mjestima i saznati o novinama u svijetu. I u primjeru (6c) uočava se poistovjećivanje reklamnoga dokumentarnog filma s reklamama.

7.2.6. Zanimanje učenika za antropološki dokumentarni film (život pojedinca, sredine)

Svi ispitani učenici odgovorili su na ovu tvrdnju. Ispitani učenici pokazuju veliko zanimanje za antropološki dokumentarni film, Slika 6.

Slika 6. Zanimanje učenika za antropološki dokumentarni film (život pojedinca, sredine)

Najveći broj ispitanika, 48,97%, odgovorio je da *ponekad* voli gledati antropološki dokumentarni film, dok se za odgovor *uvijek* odlučilo 23,45% ispitanih učenika. Antropološki dokumentarni film (život pojedinca, sredine) *nikada* ne voli gledati 27,59% ispitanih učenika.

Uz tvrdnju *Volim gledati antropološki dokumentarni film (život pojedinca ili sredine)* tražilo se obrazloženje odgovora. U primjerima (7a), (7b) i (7c) navedena su obrazloženja razvrstana prema odgovorima: *nikada*, *ponekad*, *uvijek*.

(7a) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *nikada*:
Jer nevolim; Baš i ne volim takve dokumentarce.; Negledam jer je dosadno; Ne volim dokumentarce; Ne volim gledati dokumentarne filmove.; Isto neznam.; Dosadno je.; Zaspem uvijek.; Jer me nezanima.; Dosadan je; Ne zato što ne volim slušati mišljenja i priče iz druge sredine.; Nisam gledao.; Ja ih ne volim, zato što su dosadni; Nezanimaju me njihovi životi.; Nikada nisam gledao.; To me ne zanima.; Zato što se srednja vrsta ljudi bavi ljudima, mene zanimaju više ideje; Ne volim i ne sviđaju mi se.; Nikada nisam gledala takav film.; Možda prije dok su još isti bili popularniji; Rijetko, gotovo nikad to ne gledam; Ne volim ih više volim o životinjama; Ne volim gledati dokumentarce.; Mrzim ljude koji misle samo na sebe.; To me ne zanima; Ne volim dokumentarce.; Neznam ni što je to; Ne volim dokumentarne filmove; Imam dovoljno događanja u svom životu; Ne volim gledat; Ne volim teme vezane uz bolji/gori život.

(7b) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *ponekad*:
Mogu saznati o toj sredini, kako žive, što rade i sl.; Sviđa mi se gledati zato što želim saznati o životu pojedinca.; Jer me zanima kako žive drugi ljudi.; Zato što naučim kako ljudi žive; Ne zanima me tuđi život.;
Mogu saznati o toj sredini; Ponekad volim pogledati o životinjama; Neznam; Zabavno mi je; Zato što volim gledati životinje.; Nekad ih ne stignem gledati.; Poučni.; Nisam baš luda za tim ali mogu pogledati.; Negledam baš TV; Nije jako zanimljivo.; Jer mi govori o životu nekih osoba; Da naučim kako drugi žive; Jer su poučni i uče nas o onome što neznamo; Ponekad je dosadan.; Kada me nešto zanima o nekom mjestu ili osobi.; Zato što želim pomoći drugima pa pogledam kako; Ponekad ih volim gledati ako je tema zanimljiva.; Volim, ali ništa pretjerano.; Nekada je lijepo vidjeti kako ljudi žive u drugim krajevima; Pa ovaj tip filma gledam kad me nešto stvarno zanima; Ako osoba ima

zanimljiv život, da.; Nekad me zanimaju određene kulture i običaji; Znam pogledati ovu vrstu dokumentaraca radi svoga kulturnoga uzdizanja; Znaju biti zanimljivi; Ako je o željeznici- život strojovođa, konduktera…; Nekada mi je ova tema baš zanimljiva.; Zanima me život drugih ljudi!; Jer mi to pokazuje da ne žive svi ovakvim načinom života kakvim ja živim i volim ih gledati jer su na zanimljiv način režirani.; Volim, ali ne stalno zato što u ovo doba se govori o nekim ružnim temama.; Volim pogledati nekada ako je film o osobi koja mi je zanimljiva.; Biografije tuđih života mogu biti zanimljivi, a i jako dosadni.; Ima zanimljivih dijelova.; Kad nema niš na telki.; Zanimljivo je gledati što se ljudima događa u životu. Saznaš nešto novo o njima.; Volim ih ponekad pogledati da vidim kako žive drugi ljudi.; Ponekad pogledam jer volim vidjeti kako drugi žive.; Antropološki dokumentarni film gledam ponekad u školi.; Ovisi o čemu je film. Ako je o nekomu čiji je život dobar, to je zanimljivo, ali ako se radi o nekome siromašnom, taj te film može izdepresirati.; Ponekad ako mi dođe potreba.; Nekad ih gledam (1, 2 na godinu); Ne gledam baš puno; Nekada volim gledati. Ima puno zanimljivih stvari.; Ponekad; Volim kada znam što se dešava drugim ljudima ne uvijek; To me i baš i ne zanima zbog toga što nevolim gledati život drugih ljudi a i to me ne zanima; Vrlo obrazovno; Ako je o nekom ko me zanima; Ovisi o čemu se radi; Sadržaj takvih filmova mi je zanimljiv.; Zanimaju me ljudi i zanimljivi su.; Dobro.; Zato što mogu vidjeti kako drugi žive i kakav je njihov život.; Ne volim takve filmove pa ih negledam.

(7c) Obrazloženja koja se odnose na odgovor *uvijek*:

Možemo saznati svašta zanimljivog i o životu drugih.; Volim gledati antropološke dokumentarne filmove zato što mogu saznati kako žive drugi ljudi.; Jer također nešto mogu naučiti.; Volim više znati.; Zanimljivo je.; Trebamo znati kako ostali žive za razliku od nas; Volim to jako jer mi je to jaakoo zanimljivo; Mogu biti zanimljivi i poučni. Takve najviše volim.; Volim gledati kako drugi ljudi žive.; Volim vidjeti kako drugi ljudi žive; Volim gledati „radna akcija"; To mi je najdraža vrsta filma.; Uglavnom je uvijek zanimljivo gledat kako drugi žive.; Volim ga pogledati jer me zanima život drugih i razlike u načinu života; To me zanima i zato ih uvijek gledam.; Volim jer ima jako zanimljivih ljudi iz prošlosti s čudesnim životima.; Uvijek želim znati više kako ljudi žive u drugim krajevima svijeta.; Vrlo mi je zanimljivo gledati i pratiti život pojedinca zbog shvaćanja njihovih stavova i načina života.; Socijalno sam osjetljiva osoba. Volim promatrati živote ljudi u manje i više razvijenim sredinama i uspoređivati ih s našim.; Zanimljivo je gledati živote pojedinaca i promatrati kako njihova životna sredina napreduje.; Zanimaju me kako žive ljudi u drukčijim

okolnostima.; Volim to gledat, da saznam kako ljudi žive u drugim krajevima svijeta.; Zato što volim život drugog čovjeka; Volim vidjeti kako žive drugi; Volim gledati tuđe situacije i događaje iz života; Zato što volim saznati o tuđim običajima i tuđim životima; Zato što me zanimaju ljudi i kultura u drugim područjima zemlje; Takve dokumentarce i najčešće gledam i uvijek rado pogledam; Ova vrsta mi je nekako najzanimljivija jer me zanima kako neki pojedinac razmišlja i zašto…; Zanimljivo mi je gledati film o pojedincu jer onda više otkrijem o toj osobi te naučim nešto više.

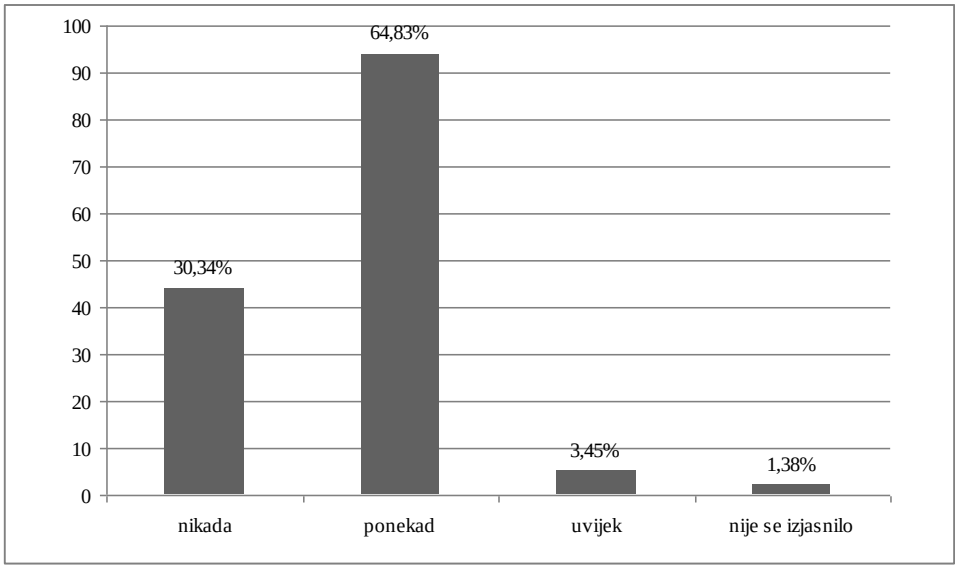
U primjeru (7a) učenici su kao glavni razlog zašto *nikada* ne vole gledati antropološki dokumentarni film naveli nezanimanje za takve teme. U nekim se učeničkim odgovorima uočava da ne vole priče iz druge sredine, odnosno teme kojima se bavi antropološki dokumentarni film.

U primjeru (7b) učenici su u svojim odgovorima istaknuli da *ponekad* vole gledati antropološki dokumentarni film jer na taj način saznaju o životu pojedinca te nauče kako drugi ljudi žive. Istaknuli su da o temi filma ovisi hoće li ga pogledati ili ne.

U primjeru (7c) vidljivo je da učenici *uvijek* vole gledati antropološki dokumentarni film jer mogu naučiti kako žive ljudi u drugim krajevima svijeta te na taj način mogu shvatiti i upoznati njihove stavove, običaje i kulturu. Učenici koji su odabrali kategoriju *uvijek* istaknuli su poučnost i zanimljivost antropološkoga dokumentarnog filma.

7.2.7. Stav učenika o gledanju dokumentarnoga filma u nastavi medijske kulture

Slika 7. prikazuje stav ispitanih učenika o gledanju dokumentarnoga filma u nastavi medijske kulture. Od 145 ispitanih učenika 98,62% učenika odgovorilo je na ovu tvrdnju, što znači da se 1,38% učenika nije izjasnilo, Slika 7.

Slika 7. Stav učenika o gledanju dokumentarnoga filma u nastavi medijske kulture

Ako se pogleda Sliku 7., tada se uočava velika različitost u odgovorima ispitanika na ovo pitanje. Najveći broj ispitanih učenika, 64,83%, zaokružio je odgovor *ponekad*, dok se za odgovor *nikada* odlučilo 30,34% ispitanih učenika. Najmanji broj ispitanih učenika, 3,45%, odgovorio je da u nastavi medijske kulture *uvijek* gleda dokumentarni film.

7.2.8. Naziv dokumentarnoga filma odgledanoga u nastavi medijske kulture

Posljednje pitanje u anketi bilo je otvorenoga tipa i odnosilo se na navođenje najmanje jednog dokumentarnog filma koji su učenici odgledali u nastavi medijske kulture. U navedenim učeničkim odgovorima razvidno je navođenje dokumentarnih filmova koje su učenici nedavno gledali u nastavi drugih predmeta.

Učenici 5. razreda naveli su sljedeće filmove: *Volim biti s tobom, znaš!, Lijepo mi je s tobom, znaš,*[17] *Kraj Pompeja, Planet Zemlja: od pola do pola.* Posljednja dva navedena dokumentarna filma nisu gledana u nastavi medijske kulture već u nastavi Povijesti (*Kraj Pompeja*) i Geografije (*Planet Zemlja: od pola do pola*). Učenici su u svojim odgovorima napisali da ne znaju, da se ne sjećaju ili da nisu uopće gledali.

[17] Riječ je o dokumentarnome filmu o djeci koja imaju Downov sindromom. Taj su dokumentarni film učenici gledali u kinu za vrijeme sata razrednika.

Učenici 6. razreda naveli su sljedeće filmove: *Lijepo mi je s tobom, znaš, Forrest Gump*[18], *Hitler*. Dokumentarni film o Hitleru gledan je u nastavi Povijesti. Osim tih odgovora, učenici su isticali da nisu gledali niti jedan dokumentarni film u nastavi medijske kulture.
Učenici 7. razreda naveli su sljedeće dokumentarne filmove: *Tvrđava*, *Francuska revolucija*, *I. svjetski rat*. Navedeni filmovi također nisu gledani u nastavi medijske kulture.
Učenici 8. razreda naveli su sljedeće nazive filmova: *Napad na Hirošimu*, *Pad atomske bombe u Hirošimi*, *Posljedice nuklearnih bombi na Hiroshimu i Nagasaki*, *Hirošima i Nagasaki*. Riječ je, naime, o istome filmu.

Po odgovorima ispitanih učenika na navedeno pitanje može se zaključiti da je gledanje dokumentarnoga filma uglavnom zastupljeno najčešće u nastavi Povijesti ili Geografije. Također, na temelju učeničkih odgovora na ovo pitanje, može se zaključiti da je dokumentarni film u nastavi medijske kulture zanemaren.

[18] Film *Forrest Gump* je igrani film.

8. Zaključak

U ovome se radu dokumentarnome filmu pristupilo na dvjema razinama: teorijskoj, pri čemu se razložio pojam dokumentarnoga filma prema relevantnoj literaturi i autorima (Mikić, Peterlić, Gilić, Turković), opisala su se njegova temeljna obilježja te se istaknula klasifikacija dokumentarnoga filma. Prikazala se zastupljenost dokumentarnoga filma u nastavnim planovima i programima. Druga razina na kojoj se razmotrio dokumentarni film jest istraživačka, što znači da je ispitana zastupljenost ovoga filmskog roda u aktualnim čitankama Hrvatskoga jezika u predmetnoj nastavi te zastupljenost kod njegovih recipijenata u nastavi − učenika osnovnoškolskoga uzrasta. Na temelju analiza čitanka Hrvatskoga jezika za osnovnu školu, može se zaključiti da se u 8. razredu dokumentarnome filmu posvećuje najviše pozornosti. U pregledanim se čitankama nalaze raznoliki zadatci za učenike. Upućuje ih se na stvaralaštvo, istraživački rad, zaključivanje, promišljanje o primljenim sadržajima, zapažanje filmskih izražajnih sredstava itd. Osim toga, učenike se upućuje na gledanje dokumentarnih filmova. Glede zanimanja učenika za dokumentarni film, na temelju provedene ankete, može se zaključiti da ispitani učenici najviše vole gledati popularno-znanstveni i antropološki dokumentarni film. S druge strane, najviše ispitanih učenika najmanje voli gledati promidžbeni dokumentarni film koji većina učenika poistovjećuje s reklamama koje se prikazuju na televiziji.

Ovaj rad, odnosno rezultati provedenih istraživanja prinos su poglavito metodici nastave filma, ali i nastavi medijske kulture. Također, mogu biti smjernicama u poticanju i promicanju većega zanimanja za dokumentarni film kod naših učenika, a samim tim i važan prinos u oblikovanju estetskoga ukusa naših učenika.

9. Prilozi

Prilog 1. Upitnik za učenike

UPITNIK ZA UČENIKE

Poštovani učenici,
za potrebe svojega diplomskoga rada provodim istraživanje o dokumentarnome filmu u nastavi medijske kulture. Lijepo molim, ispunite anonimni upitnik o vašemu zanimanju za dokumentarni film te o njegovoj zastupljenosti u nastavi medijske kulture.

_____

Razred:_____

1. Molim zaokružite svoj spol. M Ž

_____

2. Volim gledati igrani film, dokumentarni film, animirani film.
(Poredajte filmske rodove prema svojemu zanimanju i to tako da na prazne crte ispred svakog filmskog roda napišete broj pri čemu broj 1. označuje vaše najveće zanimanje, broj 2. manje zanimanje i broj 3. najmanje zanimanje.)

___ igrani film ___ dokumentarni film ___ animirani film

Molim obrazložite svoj odgovor.

_____
_____
_____
_____
_____

3. Volim gledati činjenični dokumentarni film (reportaža, događaj): (molim zaokružite odgovor)

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

Molim obrazložite svoj odgovor.

_____
_____
_____
_____

4. Volim gledati namjenski dokumentarni film (obrazovni): (molim zaokružite odgovor)

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

Molim obrazložite svoj odgovor.

_____
_____
_____
_____

5. Volim gledati popularno-znanstveni dokumentarni film: (molim zaokružite odgovor)

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

Molim obrazložite svoj odgovor.

_____
_____
_____
_____

6. Volim gledati promidžbeni dokumentarni film (reklamni): (molim zaokružite odgovor)

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

Molim obrazložite svoj odgovor.

_____
_____
_____
_____

7. Volim gledati antropološki dokumentarni film (život pojedinca ili sredine): (molim zaokružite odgovor)

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

Molim obrazložite svoj odgovor.

_____
_____
_____
_____

8. U nastavi medijske kulture gledamo dokumentarni film: (molim zaokružite odgovor)

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

9. Napišite naziv najmanje jednog dokumentarnog filma koji ste gledali u nastavi medijske kulture.

HVALA NA SURADNJI!

10. Popis literature i izvora

Literatura:

Bežen, Ante. 2008. *Metodika – znanost o poučavanju nastavnog predmeta*. Zagreb: PROFIL.

Filmski leksikon (ur. Bruno Kragić, Nikica Gilić). 2003. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

Gilić, Nikica. 2007. *Filmske vrste i rodovi*. Zagreb: Zagrebački holding d.o.o. – Podružnica AGM.

Katalog obveznih udžbenika i pripadajućih nastavnih sredstava za šk. god. 2014./2015. http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=13199, svibanj 2015.

Mikić, Krešimir; Mesić, Ana. 2004. *Medijska kultura: priručnik za nastavnike uz udžbenike Medijska kultura 5-8*. Zagreb: Školska knjiga.

Mikić, Krešimir. 2001. *Film u nastavi medijske kulture*. Zagreb: Educa.

Mikić, Krešimir. 2004. *Medijska kultura 5: udžbenik za 5. razred*. Zagreb: Školska knjiga.

Nastavni plan za gimnazije. 1994. Zagreb: Ministarstvo kulture i prosvjete.. http://www.ncvvo.hr/drzavnamatura/web/public/dokumenti, svibanj 2015.

Peterlić, Ante. 2000. *Osnove teorije filma*. Zagreb: Sveučilišna naklada.

Težak. Stjepko. 1990. *Metodika nastave filma na općeobrazovnoj razini*. Zagreb: Školska knjiga.

Tkalac Verčič, Ana, Sinčić Ćorić, Dubravka, Pološki Vokić, Nina. 2010. *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada: kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje*. Zagreb: M.E.P. d.o.o.

Vican, Dijana, Milanović − Litre, Ivan (ur.). 2006. *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2197, svibanj 2015.

Vrabec, Miroslav; Težak, Stjepko. 1977. *Uvođenje u umjetnost filma i televizije*. Novi Sad: Radnički univerzitet „Radivoj Ćirpanov".

Izvori:

Babić, Nada, Golem, Dinka. 2014. *Zvijezda jutarnja 5: čitanka iz hrvatskoga jezika za peti razred osnovne škole*. Zagreb: ALFA

Babić, Nada, Golem, Dinka. 2014. *Zvijezda jutarnja 6: čitanka iz hrvatskoga jezika za šesti razred osnovne škole*. Zagreb: ALFA.

Babić, Nada, Golem, Dinka. 2014. *Zvijezda jutarnja 7: čitanka iz hrvatskoga jezika za sedmi razred osnovne škole*. Zagreb: ALFA.

Babić, Nada, Golem, Dinka. 2014. *Zvijezda jutarnja 8: čitanka iz hrvatskoga jezika za osmi razred osnovne škole*. Zagreb: ALFA.

Bežen, Ante; Jambrec, Olga. 2014. *Hrvatska čitanka 5*. Zagreb: Ljevak.

Jambrec, Olga; Bežen, Ante. 2014. *Hrvatska čitanka 6*. Zagreb: Ljevak.

Jambrec, Olga; Bežen, Ante. 2014. *Hrvatska čitanka 7*. Zagreb: Ljevak.

Bežen, Ante; Jambrec, Olga. 2014. *Hrvatska čitanka 8*. Zagreb: Ljevak.

Levak, Julijana, Močibob, Iva, Sandalić, Jasmina, Skopljak Barić, Irena. 2014. *Ljubičasta čitanka: čitanka za peti razred osnovne škole*, Zagreb: PROFIL.

Levak, Julijana, Močibob, Iva, Sandalić, Jasmina, Skopljak Barić, Irena. 2014. *Zelena čitanka: čitanka za šesti razred osnovne škole*, Zagreb: PROFIL.

Levak, Julijana, Močibob, Iva, Sandalić, Jasmina, Skopljak Barić, Irena. 2014. *Modra čitanka: čitanka za sedmi razred osnovne škole*, Zagreb: PROFIL.

Levak, Julijana, Močibob, Iva, Sandalić, Jasmina, Skopljak Barić, Irena. 2014. *Narančasta čitanka: čitanka za osmi razred osnovne škole*, Zagreb: PROFIL.

Šojat, Anita. 2013. *Snaga riječi 5*. Zagreb: Školska knjiga.

Šojat, Anita. 2013. *Snaga riječi 6*. Zagreb: Školska knjiga.

Šojat, Anita. 2013. *Snaga riječi 7*. Zagreb: Školska knjiga.

Šojat, Anita. 2013. *Snaga riječi 8*. Zagreb: Školska knjiga.

11. Životopis

OSOBNI PODATCI:

Ime i prezime: Mateja Šarić
Datum i mjesto rođenja: 16. veljače 1992., Našice

OBRAZOVANJE:

2010. – 2015. Filozofski fakultet Osijek, studij: Hrvatski jezik i književnost i Povijest

2006. – 2010. Opća gimnazija Donji Miholjac